

Juni 2009

**Starthjælpens betydning for flygtninges
levetilkaar og beskæftigelse**

Af

**Lars Højsgård Andersen
Hans Hansen
Marie Louise Schultz-Nielsen
Torben Tranæs**

Rockwool Fondens Forskningsenhed

Indhold:

Forord	3
1. Indledning	4
<i>Del I: Levevilkår for flygtninge på starthjælp</i>	<i>6</i>
2. Rådighedsbeløb for enlige og familier på starthjælp	6
3. Hvad har man råd til, når man er på starthjælp	9
4. Hvor mange har kun starthjælpen at leve for?	15
5. Indkomstfordeling for flygtninge	17
 <i>Del II: Beskæftigelse og løn for flygtninge</i>	 <i>20</i>
6. Beskæftigelseeffekten af starthjælpen	20
7. Hvad tjener flygtninge i arbejde?	33
8. Sammenfatning	35
Bilag til afsnit 2, Del I: Beregninger af rådighedsbeløb for flygtningefamilier i 2008	38
Bilag til afsnit 7, Del II, Fordeling af beskæftigede personer på stillingstype og brancher. Starthjælpsflygtninge, kontant-hjælpsflygtninge og alle beskæftigede	45
Referencer	46

Forord

Rockwool Fonden har siden 1997 bevilget midler til forskning i især indvandrernes integration på det danske arbejdsmarked, et emne som har fyldt meget i den offentlige debat, og som der i dag er en stor dokumenteret viden om. Efterfølgende har enheden også analyseret indvandreres og efterkommeres bosætning samt deres stilling i det danske uddannelsessystem.

I 2007 besluttede Fondens bestyrelse så yderligere at udvide analyserne via igangsættelsen af et projekt, der specifikt skulle beskæftige sig med effekterne af de betydelige ændringer af indvandrings- og integrationspolitikken, Folketinget havde taget hul på omkring årtusindskiftet.

Vi ønskede at få en viden om:

Hvad betød stramningerne i reglerne for familiesammenføring for indvandringsmønsteret samt mønsteret for ægteskabsindgåelse blandt unge med indvandrerbaggrund? Eksisterer den tidligere så udbredte tendens blandt disse unge til at gifte sig tidligt og ofte med en ægtefælle fra deres forældres hjemland eksempelvis stadig?

Og på samme vis: Hvad betød de ændrede muligheder for arbejdskraftindvandring for Danmarks rekruttering af højtuddannet udenlandsk arbejdskraft?

Endelig ønskede vi at få en viden om de beskæftigelsesmæssige og sociale konsekvenser for flygtninge af indførelsen af stathjælpen i juli 2002.

Dette notat præsenterer så i detaljer analyserne bag opklaringen af det sidste punkt: Stathjælpens konsekvenser, idet et samtidigt nyhedsbrev fra Forskningsenheden fremlægger alle analyserne fra projektet.

Ved udarbejdelsen af notatet har vi nydt godt af cand.polit., ph.d. Hans Hansens enestående kendskab til det sociale område, og cand.scient.soc. Lars Højsgaard Andersen har ydet en meget stor indsats med tilvejebringelse og analyse af data. Cand.polit. Marie Schultz-Nielsen har som sædvanligt ydet et væsentligt bidrag til vores forskning i indvandrernes levevilkår i Danmark. Jeg takker mine medforfattere for deres medvirken ved produktionen af notatet. Ligeledes skylder jeg en stor tak til Duy Thanh Huynh, som har bistået med analyser af stathjælpens beskæftigelseeffekt.

Som ved enhedens øvrige projekter er arbejdet her gennemført i fuldstændig videnskabelig uafhængighed – også af Rockwool Fonden, der imidlertid sædvanen tro har givet projektet ressourcemæssigt tilfredsstillende rammer. Forskergruppen og undertegnede skylder derfor Fondens personale, inklusive direktør Elin Schmidt, og ikke mindre Fondens bestyrelse med direktør Tom Kähler som formand, en varm tak for et godt samarbejde!

København, juni 2009

Torben Tranæs

1. Indledning

I sommeren 2002 vedtog Folketinget en lov om særlige sociale ydelser til personer, som flytter til Danmark (lov nr. 361 af 6.6.2002 som ændrede lov om aktiv socialpolitik og integrationsloven). Personer, der er ankommet til Danmark *før* 1. juli 2002, kan stadig modtage kontanthjælp eller en introduktionsydelse svarende til den almindelige kontanthjælp, hvis de er flygtninge. Personer, der er ankommet til Danmark *efter* 1. juli 2002, kan imidlertid først modtage kontanthjælp, når de har opholdt sig i landet i mindst syv af de seneste otte år¹, har haft ordinær beskæftigelse i et omfang som svarer til 2 ½ års fuldtidsbeskæftigelse inden for de seneste 8 år, og i øvrigt lever op til det såkaldte 300 timers krav.² De sidste to krav er først kommet til senere. Indtil disse krav er opfyldt, kan flygtninge modtage introduktionsydelse, så længe de er omfattet af det treårige introduktionsprogram, og herefter kan de modtage starthjælp. For personer med permanent opholdstilladelse i Danmark gælder de samme regler, blot hedder ydelsen også 'starthjælp' de første 3 år for denne gruppe, og de vil så skulle have boet uden for EU nogle år, før det ville kunne blive aktuelt.

Niveaueet for introduktionsydelsen og starthjælpen er det samme, hvorfor introduktionsydelsen til personer, der er ankommet efter 1. juli 2002, i det følgende også omtales som starthjælp.

I notatet vil vi nøjes med at beskrive situationen for flygtninge, som er hovedmålgruppen for starthjælpen, idet øvrige indvandrere skal være selvforsørgende for at kunne få opholdstilladelse og derfor ikke, ved ankomsten i det mindste, vil kunne modtage nogen form for indkomsterstattende social ydelse, heller ikke starthjælp.³

Analyserne af flygtningenes beskæftigelse og løn- og indkomstforhold i denne publikation bygger på data frem til og med udgangen af 2006, og her er det stadig meget enkelt at afgøre, hvorvidt det sociale sikkerhedsnet er kontanthjælp eller starthjælp for en given person. Det afhænger alene af, hvornår opholdstilladelsen er givet. For nemheds skyld vil vi kalde flygtninge, som har fået opholdstilladelse før og

¹ Kravet om syv års ophold inden for de seneste otte år gælder ikke EU/EØS-borgere, i det omfang disse efter EU-retten er berettiget til hjælp.

² I fremtiden bliver kravet 450 timers ordinært og ustyttet arbejde inden for de seneste 24 måneder.

³ Hvis indvandrere, som ikke har flygtningestatus, mister deres forsørgelsesgrundlag, inden de har opnået permanent opholdstilladelse, skal de forlade landet og vil i den forbindelse kun kunne modtage hjælp en kort periode. Først når de har opnået permanent opholdstilladelse, vil de i forbindelse med en social begivenhed, fx ledighed, kunne modtage hjælp; kontanthjælp eller starthjælp efter de generelle retningslinjer herfor.

efter 1. juli 2002, for hhv. kontanthjælpsflygtninge og starthjælpsflygtninge. Et ægtepar, hvor den ene kom før dette tidspunkt, og den anden efter, er stort set stillet, som om de begge kom til landet efter 1. juli 2002, og personen, som ankom først, vil ikke blive betragtet som en 'kontanthjælpsflygtning'.

Nedenfor vil vi først – i del I - gennemgå de overordnede levevilkår for flygtninge på starthjælp; hvor store er ydelserne, og hvilke rådighedsbeløb ender man med at have, når skat og husleje er betalt? Dernæst vil vi præsentere beregninger af, hvor mange flygtninge som modtager starthjælp, og hvor mange der har gjort det igennem flere år. Vi vil også beskrive den generelle indkomstsituation for flygtninge, hvor al indkomst regnes med, og her sammenligne starthjælpsflygtningene med kontanthjælpsflygtninge for at se, hvor meget det betyder for indkomstfordelingen, at den første gruppe har mere lønnet arbejde end den sidste gruppe, som til gengæld modtager højere kompensation, når de ikke er i beskæftigelse.

I del II præsenterer vi så en analyse af starthjælpens beskæftigelseseffekt efter hhv. knap halvandet år og godt 4 års ophold i landet. I den sammenhæng vises det også, hvilke lønninger hhv. starthjælps- og kontanthjælpsgruppen tjener, samt i hvilke brancher og stillingskategorier de beskæftigede flygtninge er at finde.

Del I: Levevilkår for flygtninge på starthjælp

En enkel måde at beskrive levevilkår på er ved at sammenligne indkomst og leveomkostninger, hvilket vi vil gøre både for personer på starthjælp og på kontanthjælp.

For at få en ide om hvor mange flygtninge, som har starthjælpen som deres egentlige indkomstniveau, vil vi også se på, hvor mange der gennem et helt kalenderår ingen lønindkomst har selv, og hvor mange som hverken selv har lønindkomst eller har en ægtefælle, som har lønindkomst. De sidstnævnte får den fulde offentlige forsørgelse – starthjælp eller en kombination af start- og kontanthjælp, mens nogle af de førstnævnte evt. får mindre i støtte, og muligvis også lever i en familie med bedre økonomiske vilkår grundet ægtefælles lønindkomst.

Til levevilkår hører både indkomstniveau og -variation, og vi vil derfor også beskrive, hvordan starthjælpsflygtninges årsindkomster ser ud sammenlignet med årsindkomsterne for kontanthjælpsflygtninge.

2. Rådighedsbeløb for enlige og familier på starthjælp

I dette afsnit vil vi præsentere en række beregninger af de rådighedsbeløb, som forskellige flygtningefamilier har, når skat og husleje er betalt. Starthjælp er en bruttoydelse på lige fod med kontanthjælp. Ydelserne er på den ene side skattepligtige og på den anden side lave nok til, at de typisk giver anledning til et betydeligt boligtilskud. Endelig så modtager familier på disse ydelser også børnefamilieydelse. Bolig- og børnerelaterede ydelser har stor betydning for familiernes rådighedsbeløb, og de beregninger, som her præsenteres, vil derfor medtage begge typer ydelser. Som boligtilskud medtages både boligsikring og det såkaldte boligtillæg af §34 i lov om aktiv socialpolitik.

For at kunne beregne en families boligtilskud er man nødt til at kende ikke blot familiens indkomst, men også dens faktiske husleje, og her kan man principielt gå frem på to måder. Man kan se på, hvilke huslejeudgifter flygtningefamilier faktisk har, og så derudfra beregne boligtilskuddet. Eller man kan bruge de gennemsnitlige eller typiske huslejeudgifter for en tilsvarende familietype i Danmark. I en større udredning om flygtninge på starthjælp, som CASA udgav i 2006, brugte man den første metode og fik udarbejdet faktiske budgetter inklusive huslejeudgifter for et

betydeligt antal tilfældigt udvalgte flygtningefamilier, se Blauenfeldt, Hansen og Johansen (2006). Fordelen ved denne metode er, at man når frem til rådighedsbeløb, som typiske flygtningefamilier faktisk lever for. Ulempen ved metoden er, at man risikerer at gøre rådighedsbeløbet for stort i forhold til, at det skal beskrive levevilkårene i en sammenligning med andre befolkningsgrupper. Opgørelser af ulighed og fattigdom bygger altid på sådanne sammenligninger, hvorfor det er afgørende, at de rådighedsbeløb, som skal repræsentere de forskellige indkomstgruppers levevilkår, er sammenlignelige. Grunden til, at metoden med faktiske huslejer risikerer at komme frem til et for optimistisk billede af levevilkårene for familier på starthjælp, er, at man må formode, at kommunen helt naturligt vil henvise en flygtning på starthjælp til en bolig, som er billigere, og dermed mindre eller dårligere, end den bolig en familie på kontanthjælp henvises til. Det ville typisk ikke være hensigtsmæssigt for starthjælpsfamilien at bruge det samme beløb i kroner og ører – og dermed en noget større andel af indkomsten – på sin bolig. En ekstremt billig bolig ville kunne mindske forskellen på starthjælps- og kontanthjælpsflygtninges rådighedsbeløb betragteligt. Dette ville ikke være et udtryk for, at de to familier har samme levevilkår, men alene et udtryk for at den ene families levevilkår, starthjælpsfamiliens, hvad bolig angår, var meget dårligere end kontanthjælpsfamiliens. Metoden betyder med andre ord, at den del af tilpasningen i nedadgående retning af levevilkårene, som en starthjælpsfamilie er nødt til at foretage, og som falder på boligforbruget, forsvinder og ikke kommer med som en del af forskellen ved en sammenligning med andre befolkningsgruppers levevilkår, hvilket den bør.

Af den grund har vi valgt den anden metode, hvor der tages udgangspunkt i typiske huslejudgifter for tilsvarende familier i Danmark, som bor til leje. Konkret er den anvendte bruttohusleje medianlejen for den pågældende familietype i huslejeundersøgelsen fra 1999 fremskrevet til 2008 med stigningen i forbrugerprisindeksets huslejepost, hvilket svarer til fremgangsmåden i lovmodellens familietypemodell.

Herved får vi, efter vores vurdering, et retvisende billede af *forskellene i levevilkår* fx mellem starthjælps- og kontanthjælpsfamilier. Ulempen ved beregningsmetoden er, at man ikke får noget billede af, hvordan den faktiske boligsituation er for den betragtede gruppe. Til dette formål vil man stadig skulle

bruge konkrete budgetter inklusive de afholdte boligudgifter, som det fx er kortlagt i Blauenfeldt, Hansen og Johansen (2006).

I tabel 1 er rådighedsbeløbene for flygtninge i en række forskellige situationer angivet. Ydelserne afhænger meget af ens familiesituation, og af hvornår man opnåede, og hvor længe man har haft opholdstilladelse i Danmark. For at give et så fyldestgørende billede som muligt vil vi præsentere beregninger både for enlige og for familier, som er berettiget til hhv. start- og kontanthjælp.

Tabel 1. Rådighedsbeløb i 2008 for flygtninge efter familie- og ydelsestype: Nettoindkomst efter skat, boligtilskud, børnetilskud og husleje.

	Rådighedsbeløb pr. måned
	kroner
1a. Enlig flygtning på starthjælp, ægtefælle uden for EU	2.188
1b. Enlig flygtning på starthjælp, ugift	2.556
1c. Enlig flygtning på kontanthjælp	4.533
1d. Flygtning under 25 år uden børn, på ungeydelse som er kontanthjælp til unge (første 6 måneder/her efter)	2.308/1.738
2. Flygtningepar med et barn, begge på starthjælp	8.583
3. Flygtningepar med et barn, en på starthjælp og en på kontanthjælp	9.084
4a. Flygtningepar med et barn, begge på kontanthjælp, begge opfylder 300 timers kravet	13.536
4b. Flygtningepar med et barn, begge på kontanthjælp men ingen af dem opfylder 300 timers kravet	7.257

Casene 1a, 2, 3 og 4a/4b kan opfattes som en 'historie' eller et forløb, som en typisk flygtningefamilie gennemlever over længere tid, selvom alle beløb er fra 2008. Vi følger en familie bestående af to voksne og et barn på 4 år. I første fase har den ene af de voksne fået flygtningestatus i Danmark og modtager introduktionsydelse (det vi kalder starthjælp). Rådighedsbeløbet i den situation er 2.188 kr. pr. måned som angivet i 1a i tabel 1. I anden fase er flygtningen blevet familiesammenført med sin ægtefælle og sit barn, begge voksne modtager introduktionsydelse, og moderen dertil et forsørgertillæg, dvs. case 2 med et rådighedsbeløb for hele familien på 8.583 kr. pr. måned. I tredje fase har flygtningen fået ret til kontanthjælp, ægtefællen 'mister' derfor sin introduktionsydelse og rådighedsbeløbet stiger kun meget lidt til 9.084 kr., jf. case 3. Og endelig i fase 4 bliver ægtefællen også berettiget til kontanthjælp. Det kræver imidlertid et vist antal timers arbejde for at bibeholde den almindelige

kontanthjælpsydelse, nemlig 300 timers arbejde, og derfor har vi også medtaget en fase 4b, som viser situationen for en familie, som er faldet for dette krav. Som vist i tabel 1 er der stor forskel på familiens rådighedsbeløb afhængigt af, om 300 timers kravet er opfyldt eller ej; hhv. 13.536 kr. og 7.257 kr. pr. måned.

I tabel 1 er også angivet rådighedsbeløb for personer i en række andre relevante situationer. Unge under 25 år uden børn fik fx allerede før 2002 en lavere kontanthjælpsydelse end personer over 25 år, og derfor skete der ikke rigtig nogen økonomisk ændring for den gruppe ved indførelsen af starthjælpen. Dette er illustreret ved at medtage en beregning for en enlig flygtning under 25 år uden børn, som har været i landet længe nok til ikke at være berørt af starthjælpen, jf. tabel 1, case 1d. Beregningerne bag casene i tabel 1, plus relevante ekstra variationer over betydningen af børn, samlelever og boligudgifter, er beskrevet i detaljer i bilag 1.

Som det fremgår af tabel 1, er rådighedsbeløbet også relativt lavere for enlige på starthjælp, hvor det for en ugift udgør 56 pct. af beløbet til en kontanthjælpsberettiget i samme situation. For gifte enlig er forholdet nogenlunde det samme. Et par med et barn, hvor begge er på starthjælp, har et rådighedsbeløb som udgør 63 pct. af rådighedsbeløbet for en familie på fuld kontanthjælp. Den store forskel mellem enlige og familier skyldes primært familieydelsen, mens det, at forskellen også er relativt større, til dels skyldes, at boligydelsen også afhænger af, om man har børn. Endelig skyldes den relativt mindre forskel mellem familier på starthjælp og familier på kontanthjælp, at man kan modtage et meget større boligtilskud, når man er på starthjælp, end når man er på kontanthjælp, fordi boligtilskuddet også afhænger af ens indkomst.

3 Hvad har man råd til, når man er på starthjælp?

Hvor langt rækker de rådighedsbeløb, som vi netop har præsenteret? En måde at beskrive dette på er ved at sammenligne rådighedsbeløbene med forskellige budgetter, hvilket er gjort i tabel 2. For at illustrere hvor meget – eller hvor lidt – beløbet rækker til, sammenligner vi med tre forskellige budgetter, et vi kalder Standardbudgettet og to minimumsbudgetter. Minimumsbudgettet er i en almindelig version og i en 'kortsigt'-version, hvor der ikke lægges til side til udskiftning af varige forbrugsgoder. Budgetterne tager udgangspunkt i en variant af Forbrugerinformationens husholdningsbudget fra 2001 udarbejdet af Finn Kenneth Hansen, jf. Hansen (2002).

Herfra er versionen med discountpriser brugt, så det, vi kalder Standardbudget, svarer til Husholdningsbudget ved discountpriser i Hansen (2002), bortset fra at vi har taget udgifter til daginstitution ud for parret med barn. Budgettallene fra Hansen (2002) er så pristalsreguleret frem til 2008 med forbrugerprisindekset. For alle de tre budgettyper, vi angiver, er varebundet et standardvarebundet, blot indkøbt i discountbutikker (i den udstrækning det er muligt). De tre budgetter, vi bruger, er med andre ord følgende:

Standardbudget: Det samlede Husholdningsbudget ved discountpriser minus udgifter til daginstitution (vi antager, at der bevilges fuld friplads);

Minimumsbudget: Kun udgifter vedrørende mad og drikkevarer, beklædning, 'sundhed og hygiejne', dagligvarer og varige forbrugsgoder.

Minimumsbudget, kort-sigt: Kun udgifter vedrørende mad og drikkevarer, beklædning, 'sundhed og hygiejne' og dagligvarer. Det korte sigt hentyder til, at der ikke er sat penge af til opsparing, så varige forbrugsgoder med mellemrum kan udskiftes. Hvis ikke man kan få varige forbrugsgoder foræret af venner eller betalt via enkeltydelser af kommune, er det meget vanskeligt blot at klare sig for dette budget i en længere periode.

Forskellen på minimumsbudgetterne og standardbudgettet er, at i de første er der afsat nul kroner til poster indenfor 'leg og fritid', som dækker over læsestof, kommunikation (fx telefon), tv/radio/musik, legetøj, foreningsliv, sport/friluftsliv, forlystelser og ferie; samt nul kroner til transport.

Udover de nævnte budgettal er det i tabel 2 også anført, hvilke minimumsrådighedsbeløb SKAT mener, at en familie skal have, før de vil holde indkomst tilbage i forbindelse med gældsinddrivelse, jf. BEK nr. 1365 af 19.12.2008. Dvs. gæld kan kun inddrives af den del af rådighedsbeløbet, som overstiger dette minimumsbeløb.

For parret med et barn rækker hverken starthjælpen eller fuld kontanthjælp til det discountindkøbte standardforbrug, som andrager 17.000 kr. Men begge indtægter kan klare budgettet, hvis leg/fritid og transport droppes, starthjælpen kun lige akkurat, her vil være små 600 kr. pr. måned til de 3 personers forbrug af læsestof, kommunikation (fx telefon), tv/radio/musik, legetøj, foreningsliv, sport/friluftsliv, forlystelser og ferie, cykel og offentlig transport. Familien på fuld kontanthjælp vil have 6.500 kr. til disse aktiviteter. For familien på kontanthjælp, som ikke opfylder 300 timers kravet, er situationen imidlertid dramatisk forskellig, de har kun godt det

halve rådighedsbeløb, hvilket ikke engang rækker til minimumsbudgettet, altså det uden leg/fritid og transport. Her er kun penge til den kortsigtede version af dette budget, dvs. uden henlæggelser til udskiftning af varige forbrugsgoder (hvilket vil sige en løbende opsparing, som muliggør udskiftning af køleskab o.l. med passende mellemrum).

Tabel 2. Rådighedsbeløb pr. måned for starthjælps- og kontanthjælpsmodtagere sammenlignet med forskellige budgetter og med SKAT's gældsinddrivelsesbudget. 2008-priser og satser.

	Enlig (kvinde 30-49 år)	Par med et barn (3-6 år)
	Kroner	Kroner
Rådighedsbeløb, starthjælp; høj husleje/lav husleje	<i>gift</i> 2.188/2.817 <i>ugift</i> 2.556/3.186	8.583
Rådighedsbeløb, Kontanthjælp, 300 timers reglen opfyldt	4.533	13.536
Rådighedsbeløb, Kontanthjælp, 300 timers reglen ikke opfyldt		7.257
Standardbudget	7.149	17.010
Minimumsbudget (standardbudget uden leg/fritid og transport)	3.846	7.961
Minimumsbudget, kort sigt (standardbudget uden leg/fritid, transport og varige forbrugsgoder. Dvs., KUN mad, drikkevarer, beklædning, sund- hed/hygiejne, dagligvarer)	3.118	6.844
Rådighedsbeløb før gælds- inddrivelse ifølge SKAT	4.890	9.980

Anm. I budgetterne er der brugt priser fra discountbutikker, hvor det har været muligt. Den enlige er en kvinde mellem 30-49 år. Parrets barn er mellem 3-6 år. 'Gift' betyder gift med ægtefælle, som opholder sig uden for EU. Budgettallene er en lille smule højere – og afstanden til rådighedsbeløbene større – hvis vi i stedet for havde set på en enlig mand, og hvis barnet havde været ældre. Parret i anden kolonne er enten begge på starthjælp eller begge på kontanthjælp.

Kilde: Hansen (2002) samt Bekendtgørelse om inddrivelse af gæld til det offentlige (af 19.12.2008) og egne beregninger.

Hvis starthjælpsfamilien skal opretholde et almindeligt boligforbrug, hvilket er en husleje på knap 4.400 kr., så er der stort set ikke penge til transport og fritidsaktiviteter for hverken børn eller voksne.

I stedet for at se på hvor meget af et standardbudget start- og kontanthjælpsflygtningenes rådighedsbeløb vil kunne dække, kan man sammenligne familiernes rådighedsbeløb med de retningslinjer for minimumsrådighedsbeløb, som staten bruger, når den tilbageholder indkomst i forbindelse med inddrivelse af gæld til det offentlige. Disse er angivet ved budgetterne i nederste række i tabel 2. Som det fremgår, er rådighedsbeløbet for starthjælpsfamilien ikke højt nok til, at staten vil tilbageholde indkomst i forbindelse med inddrivelse af offentlig gæld, og det vil det heller ikke være selv med et markant lavere boligforbrug.

Situationen for en enlig på starthjælp er sådan set værre end for en familie. Hvis en gift enlig skal opretholde et almindeligt boligforbrug, hvilket i denne situation vil sige en husleje på 3.100 kr. pr. måned, så er der end ikke råd til budgettet uden et forbrug af penge på fritidsaktiviteter og transport og hensættelser til udskiftning af varige forbrugsgoder, dvs. kort-sigts-versionen af minimumsbudgettet. Hvis en person er i denne situation i længere tid, så er det nødvendigt at finde en betydeligt billigere bolig for overhovedet at kunne eksistere. I praksis er boligforbruget også noget lavere end de 3.100 kr. pr. måned, jf. Blauenfeldt, Hansen og Johansen (2006). Men lavere husleje betyder også lavere boligstøtte, og slår derfor ikke fuldt ud i rådighedsbeløbet. Med en billig bolig, fx ca. 2.100 kr. pr. måned, altså 1.000 kr. billigere end den typiske, stiger rådighedsbeløbet kun med 630 kr. til knap 2.800 kr., og der er stadig ikke råd til hele minimums-korttids-budgettet, altså det helt uden transport og fritidsforbrug og uden opsparing til udskiftning af varige forbrugsgoder, jf. tabel 2.

En ugift enlig er en anelse bedre stillet, idet de samme rådighedsbeløb for vedkommende er 2.556 og 3.186 kr. pr. måned med hhv. høj og lav husleje. Med den lave husleje – et værelse eller en bolig som deles med andre – har personen altså lige akkurat råd til kort-sigts-versionen af minimumsbudgettet.

Som det også fremgår af nederste række i tabel 2, er rådighedsbeløbet for de enlige flygtninge på starthjælp langt fra højt nok til, at staten vil tilbageholde indkomst i forbindelse med inddrivelse af offentlig gæld.

Alle familietyper, som er på starthjælp hele tiden, er fattige i relativ forstand, fordi deres nettoindkomst ligger under de forskellige standardgrænser for, hvornår man betegnes som værende fattig, fx i henhold til OECD's definition hvor man er

fattig, hvis ens nettoindkomst er mindre end halvdelen af medianindkomsten. For enlige flygtninge og flygtningefamilier, som ikke opfylder 300 timers reglen (i fremtiden 450 timers reglen), er rådighedsbeløbet så lavt, at man nærmer sig absolut fattigdom; specielt for enlige flygtninge er ydelsen så lav, at det ligner gammeldags fattigdom, hvor det kræver ekstrem viljestyrke blot at bo og spise sundhedsmæssigt forsvarligt, hvis det overhovedet er muligt. For parrene med børn er der tale om relativ fattigdom, hvor der lige præcis er råd til at bo og spise, men altså ikke til noget som helst andet.

Spørgsmålet er så, hvor mange der faktisk er henvist til at leve af disse ydelser i længere tid, fx et helt år? Hvis det kun er kortvarigt, og personens indkomst i øvrigt er betydelig højere det meste af tiden, fx grundet lønarbejde noget af året, så er det en anden problemstilling; en som handler om ringe social forsikring og ikke om fattigdom. Dette vil vi se nærmere på i de næste afsnit, efter at vi har set på, hvilke beløb starthjælpsflygtninge får i enkeltydelser.

3.2. Enkeltydelser til flygtninge

Når det overhovedet kan lade sig gøre, selv med et reduceret boligforbrug, at blive etableret til at begynde med, at eksistere derefter og komme til undervisning osv., så skyldes det, at kommunerne har mulighed for at udbetale såkaldte enkeltydelser, bl.a. til transport til og fra undervisning, til etablering og til særlige uforudsete udgifter.

Det findes ikke en samlet opgørelse over enkeltydelser, og det er muligt at give disse ydelser efter flere forskellige love og paragraffer. Vi har udvalgt de relevante registreringer fra Danmarks Statistiks kontanthjælpsregistret. Vi har ikke medtaget støtte efter §34 i lov om aktiv social politik, fordi der her er tale om en løbende ydelse og vi har derfor taget den med i beregningerne af rådighedsbeløb ovenfor. I den udstrækning, at der bevilges enkeltydelser efter love, som ikke er dækket af nævnte register, som fx lov om individuel boligstøtte, er disse ikke med i denne opgørelse (dette er dog mindre sandsynligt. Fx vedrører boligtillæg ikke denne lov, men i stedet som nævnt lov om aktiv socialpolitik).

I de første måneder i Danmark vil flygtningene typisk modtage hjælp til etablering, hvilket kan være anseelige beløb. Vi har beregnet det gennemsnitlige beløb over det år som begynder efter at flygtningene har været i landet i et halv år. Her vil formentlig stadig være tale om visse etableringsrelaterede ydelser men de aller første måneder i landet er ikke med. Igen, oplysningerne her skal forstås som

supplement til de beregnede rådighedsbeløb og angivne budgetter overfor og disse budgetter gælder for en periode, hvor personen er etableret, og 'kun' har behov for en vis opsparing til den løbende erstatning af varige forbrugsgoder.

Enkeltydelserne er angivet i tabel 3. Efter et halvt år i landet får en starthjælpsflygtning i gennemsnit 1.200 kr. pr. måned i de følgende 12 måneder. I den periode har vi registreret ydelser på 84 procent af personerne i starthjælpsgruppen. Hvis vi beregner den gennemsnitlige ydelse alene for dem, som modtog enkeltydelse så er beløbet lidt højere nemlig 1.450 kr. pr. måned. Ydelserne falder med opholdstiden, både fordi færre får enkeltydelser og fordi de som får enkelt får mindre beløb ydelser. Det 4. år starthjælpsflygtningene er i landet er det kun 44 pct. som modtager ydelse og de får i gennemsnit 800 kr. pr. måned. Gennemsnitsbeløbet for hele starthjælpsgruppen er på det tidspunkt på 350 kr. pr. måned.

Som det også fremgår af tabel 3 så gives der lavere beløb til kontanthjælpsflygtninge end til starthjælpsflygtninge, men tilsyneladende kun de første år de er i landet.

Enkeltydelserne kan ikke umiddelbart lægges til rådighedsbeløbene: En del enkeltydelser gives til dækning af udgifter, som ikke er med i standardbudgettet (fx udgifter til etablering, særlig medicin og behandling), og der skal søges, og ydelsen skal bevilges i hvert enkelt tilfælde.

Tabel 3. Enkeltydelser til flygtninge. Gennemsnitlige beløb per person per måned til flygtninge, som har fået opholdstilladelse før og efter starthjælpen blev indført (1. juli 2002). Anført i 2006-PSL-regulerede kroner.

	Tidspunkt	Opholdstidspunkt i forhold 1. juli 2002	
		Før	Efter
Genn. beløb per måned	Efter det første ½ år og et år frem	900	1.200
	4. år i landet	350	350
Genn. beløb per måned for dem som har fået enkeltydelser	Efter det første ½ år Og et år frem	1.100	1.450
	4. år i landet	850	800
Andel, der har modtaget enkeltydelser	Efter det første ½ år og et år frem	83 %	84 %
	4. år i landet	39 %	44 %

4. Hvor mange har kun starthjælpen at leve for?

I dette afsnit vil vi beregne en undergrænse for hvor mange, der lever af starthjælp gennem et helt år, dvs. hvor mange som er henvist til at leve for de rådighedsbeløb og enkeltydelser, vi har præsenteret ovenfor. Konkret vil vi indkredse hvor mange, som ingen alternativ indkomstkilde har, og som derfor er berettiget til fuld starthjælp i et givet år, her 2006.

Hvis en flygtning ingen lønindkomst har haft i et givet kalenderår, så er der kun to alternative muligheder for underhold, nemlig ægtefælleforsørgelse eller at personen har formue og kapitalindkomst. Det sidste er yderst sjældent og indkomsterne er ubetydelige: I 2006 havde 12 pct. af de starthjælpsflygtninge, som havde været i landet i 4 år, positiv kapitalindkomst, men beløbene var meget små. Andelen af starthjælpsflygtningene, som havde mere end 600 kr. i kapitalindkomst i hele 2006, var kun godt en halv procent. Så vi kan trygt ignorere kapitalindkomst. Vi har ingen information om formuer derudover, og flygtninge kan i princippet godt have medbragt formue, som de så lever af den første periode. Dette vil højst kunne være tilfældet i meget få tilfælde⁴ at dømme ud fra, hvor mange som modtager hjælp det første år, og vi vil ikke gå nærmere ind i den problemstilling.

Ægtefælleforsørgelse er til gengæld noget, som finder sted for flygtninge såvel som for danskere, der ikke er forsikret mod arbejdsløshed. For personer, som er berettiget til kontanthjælp, er tommelfingerreglen, at hvis den ene ægtefælle tjener mere end familien samlet ville kunne få i kontanthjælp, så kan personen ikke få støtte. For en starthjælpsflygtning er situationen den, at vedkommende ikke kan få støtte, hvis ægtefællens indkomst overstiger, hvad familien tilsammen ville kunne modtage i starthjælp, hvilket indtræffer ved en årsindkomst på ca. 140.000 kr. Så blot den ene selv har en beskeden lønindkomst, vil det betyde, at ægtefællen ikke kan få starthjælp. Hvis fx ægtefællen er flygtning, men er kommet til landet inden juli 2002, og derfor berettiget til kontanthjælp, så vil alene kontanthjælpen være så høj, at den sidst ankomne stort set ingen støtte får, jf. case 3 i tabel 1.

Hvis vi ignorerer den mulighed, at nogle flygtninge har formue, så vil det være sådan, at en enlig uden lønindkomst har modtaget enten fuld starthjælp eller fuld kontanthjælp. Og tilsvarende for et par. Hvis begge ægtefæller ingen lønindkomst har

⁴ I Dansk Flygtningehjælp har man fx aldrig hørt om flygtninge, som havde store nok formuer til, at de blev trykket i deres kontant/starthjælp.

i et givet år, så er de begge berettiget til at modtage starthjælp/kontanthjælp hele året; hvilken type, eller hvilken kombination, afhænger kun af, hvornår deres opholdstilladelse er udstedt. Vi har derfor beregnet, hvor mange der personligt ingen lønindkomst havde i 2006, og hvor mange der ikke selv havde lønindkomst, og heller ikke havde en ægtefælle med positiv lønindkomst. Det første antal angiver, hvor mange der lever af starthjælp eller ingenting (altså ingen offentlig ydelse), og det andet antal angiver, hvor mange som er berettiget til den fulde offentlige forsørgelse, idet hverken dem selv eller deres ægtefælle havde lønindkomst i 2006. Personerne i den gruppe har så rådighedsbeløb som angivet overfor i tabel 1.

Tabel 4. Flygtninge ankommet op til 12 måneder efter starthjælpen blev indført, som ikke har haft lønindkomst i et givet år eller siden ankomsten. Anført om kun personen selv, eller om både personen og vedkommendes partner (hvis personen er gift), ikke har haft lønindkomst.

		Personen selv har ingen lønindkomst	Hverken personen selv eller vedkommendes partner har lønindkomst
Opholdstid i landet (årstal)			
5-16 mdr. (2003)	Antal	2.167	1.876
	%	85	73
17-28 mdr. (2004)	Antal	1.805	1.494
	%	72	60
29-40 mdr. (2005)	Antal	1.545	1.209
	%	62	49
41-52 mdr. (2006)	Antal	1.387	1.063
	%	54	41
Ingen lønindkomst i længere tid:			
Ingen lønindkomst de første 2 år	Antal	1.740	1.398
	%	69	56
Ingen lønindkomst de første 3 år	Antal	1.430	1.074
	%	57	43
Ingen lønindkomst de første 4 år	Antal	1.223	886
	%	49	35

Vi følger som nævnt den gruppe flygtninge, som kom til landet i de første 12 måneder efter, at starthjælpen blev indført. Som der fremgår, var 73 pct. af dem med sikkerhed berettiget til fuld starthjælp efter gennemsnitligt 1 år i landet. Yderligere 12 procent var berettiget i den forstand, at de ingen lønindkomst havde selv, men det havde deres partner, hvorfor de muligvis ikke har været berettiget til den fulde offentlige forsørgelse (jf. de 85 pct., som ikke selv har haft lønindkomst).

Efter 4 år i landet er det stadig 41 pct. af gruppen, som er berettiget til fuld offentlig forsørgelse og 13 procent yderligere, som var berettiget til mindre evt. ingen ydelse.

Vi har også beregnet, hvor mange som har været berettiget til fuld offentlig forsørgelse i alle 4 år siden deres ankomst til landet; og det er 35 procent. Yderligere 14 procent har ikke selv haft positiv lønindkomst på noget tidspunkt i de 4 år, de har været i landet. Men deres ægtefælles indkomstforhold betyder, at de evt. ikke har været berettiget til fuld støtte i hele perioden.

Nu kunne det tænkes, at starthjælpsflygtninge uden lønindkomst fik dagpenge i stedet for starthjælp. De har tydeligvis et noget større økonomisk incitament til at forsikre sig mod ledighed end kontanthjælpsflygtninge. Og flygtninge med starthjælp som socialt sikkerhedsnet forsikrer sig faktisk også meget hyppigere mod ledighed end flygtninge med kontanthjælp som sikkerhedsnet, ganske som man ville forvente både ud fra økonomisk teori og ud fra den empiriske forskning på området. Efter 4 år i landet er 28 pct. af starthjælpsgruppen og 19 pct. af kontanthjælpsgruppen medlem af en A-kasse. Men det er først og fremmest de beskæftigede – dem med positiv lønindkomst i løbet af året, som er forsikrede og har mulighed for at få dagpenge i stedet for starthjælp; af dem fra starthjælpsgruppen, som ingen lønindkomst har i det 4. år i landet, er det kun 5 pct., som er medlem af en A-kasse.

5. Indkomstfordeling for flygtninge

Det er ikke som udgangspunkt oplagt hvilken gruppe, starthjælps- eller kontanthjælpsflygtninge, som har den højeste gennemsnitlige bruttoindkomst. Der er flere fra starthjælpsgruppen, som er i beskæftigelse, som vi skal se nedenfor, men omvendt så er der stadig en meget stor andel af begge grupper, som lever af offentlig forsørgelse, og her er ydelserne til kontanthjælpsflygtninge noget højere end ydelserne til starthjælpsflygtninge, hvilket peger i retning af, at kontanthjælpsgruppen trods alt har den højeste gennemsnitlige indkomst.

I tabel 5 er den gennemsnitlige (ækvivalerede) bruttoindkomst vist for både kontanthjælps- og starthjælpsflygtninge. Den første gruppe er de flygtninge, som fik opholdstilladelse op til 12 måneder før starthjælpens indførelse i juli 2002, mens den anden gruppe er de flygtninge, som fik opholdstilladelse op til 12 måneder efter dette tidspunkt. Den gennemsnitlige bruttoindkomst er så registreret efter gennemsnitlig

knap et års ophold (5-16 mdr.), efter knap 2 (17-28 mdr.), knap 3 (29-40 mdr.) og efter gennemsnitlig knap 4 år i landet (41-52 mdr.). Og så er disse indkomster omregnet til 2006-kroner.

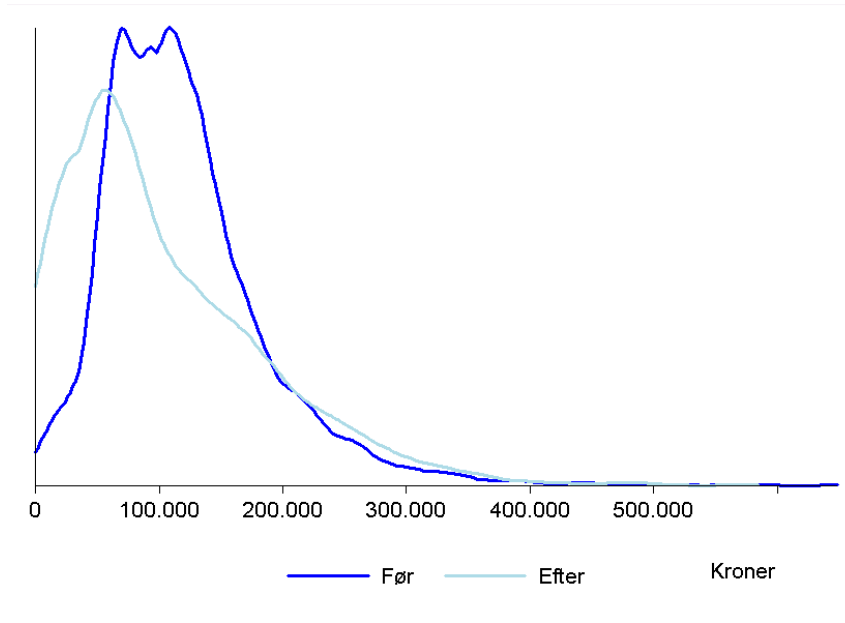
Tabel 5. Gennemsnitlig bruttoindkomst (ækvivaleret) for flygtninge i forhold til antal måneders ophold i landet. Ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført (i 2006-PSL-regulerede kroner)

	Før	Efter	
5-16 mdr.	93.900	50.300	***
17-28 mdr.	105.100	67.200	***
29-40 mdr.	110.200	81.800	***
41-52 mdr.	117.600	95.800	***

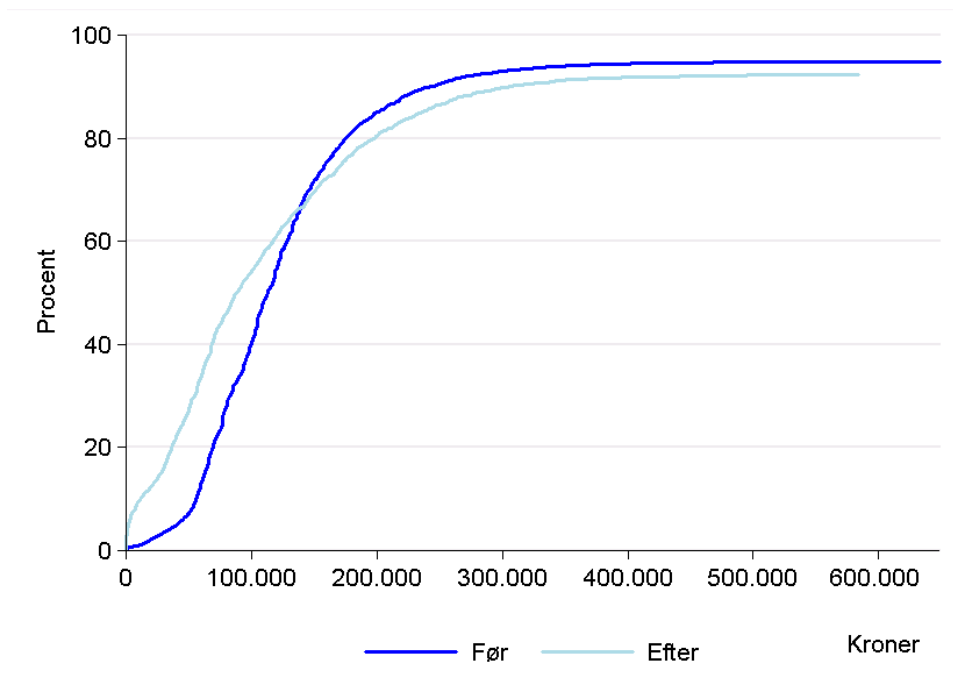
* $p < 0,1$; ** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$

Som forventet er den gennemsnitlige bruttoindkomst højest for kontanthjælpsgruppen hele vejen, men forskellen indsnævres fra at være næsten dobbelt så høj til kun at være knap en fjerdedel højere efter 4 år i landet. Men samtidig er der også som forventet større forskelle mellem indkomsterne for starthjælpsflygtningene, end der er for kontanthjælpsflygtningene, i den første gruppe er der både relativt flere med meget små indkomster og relativt flere med høje indkomster. Dette fremgår af indkomstfordelingerne i figur 1 og 2, hhv. fordelingsfunktionen og den kumulerede fordeling.

Figur 1. Bruttoindkomstfordeling (ækvivaleret i forhold til familiestørrelse) for flygtninge efter 41-52 måneders ophold i landet, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført (i 2006-PSL-regulerede kroner)

Figur 2. Kumuleret bruttoindkomstfordeling (ækvivaleret i forhold til familiestørrelse) for flygtninge efter 41-52 måneders ophold i landet, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført (i 2006-PSL-regulerede kroner)

Del II: Beskæftigelse og løn for flygtninge på starthjælp

I denne del beskrives det, hvilken effekt indførelsen af starthjælpen har haft på flygtninges, og familiesammenførte til flygtninge, beskæftigelsessituation i Danmark. Som allerede forklaret betyder indførelsen af starthjælpen en markant nedgang i det beløb, man som flygtning er berettiget til at modtage i social ydelse i tilfælde af ledighed. Flygtninge, der er kommet til landet før 1. juli 2002, er berettiget til den almindelige kontanthjælp, mens personer, der er kommet til landet efter 1. juli 2002, er berettiget til den lavere ydelse, starthjælpen. For nemheds skyld kalder vi i denne rapport den første gruppe for starthjælpsflygtninge og den sidste for kontanthjælpsflygtninge.

Vi vil også i denne del se på, hvordan det så er gået de starthjælpsflygtninge, som er kommet i beskæftigelse; til hvilken løn er det sket? Og er de beskæftiget de samme steder som beskæftigede kontanthjælpsflygtninge?

6. Beskæftigelseeffekten af starthjælpen

Når det skal vurderes, hvorvidt indførelsen af starthjælpen har haft en effekt på flygtningenes beskæftigelsesgrad, er man nødt til at sammenligne beskæftigelsesgraderne for dem, der kom til landet før og efter reformtidspunktet. Det er nemlig ankomsttidspunktet, der afgør hvilken type af hjælp, man er berettiget til. Det spørgsmål, som ønskes besvaret, er følgende: hvad må beskæftigelsesgraden forventes at ville have været for kontanthjælpsflygtninge, såfremt de i stedet kun havde haft muligheden for at modtage starthjælp i tilfælde af ledighed?

For at besvare spørgsmålet sammenligner vi altså beskæftigelsessituationen for de to grupper. Der er dog et problem forbundet med en direkte sammenligning af de to gruppers beskæftigelsesniveau. En direkte sammenligning forudsætter, at det eneste, der adskiller kontanthjælps- og starthjælpsgruppen, er, hvilken type af hjælp, de er berettiget til, når der vel at mærke er kontrolleret for personlige karakteristika. Skulle andre relevante faktorer vise sig at adskille de to grupper, kan man ikke være sikker på, at en eventuel forskel i beskæftigelsesgrader skyldes de forskellige sociale sikkerhedsnet, de to grupper har. Her er det vigtigt at huske på, at jo længere tid før og efter reformtidspunktet, vi tillader de flygtninge, vi vil sammenligne, at være kommet til landet, jo mere forskellige er omstændighederne for de to grupper. Det

kunne tænkes at være forskel på, om man er kommet til Danmark i 1997, hvor ledigheden var faldende, eller i 2003, hvor den var stigende. Derfor vil det være ideelt at følge beskæftigelsesudviklingen over den samme tidsperiode for de flygtninge, der fik opholdstilladelse *umiddelbart efter* reformen, og de som fik opholdstilladelse *umiddelbart før* reformen. Mængden af faktorer, der kan adskille de to gruppers situation – ud over hvilken type af hjælp de kan modtage – bliver dermed minimeret. Effekten af indførelsen af starthjælpen på flygtningenes beskæftigelsesgrad vil så være forskellen på de to gruppers beskæftigelsesgrader på et givet tidspunkt, fx november 2004, eller over en given tidsperiode.

Ideelt set vil man altså sammenligne beskæftigelsesgraden på et givet tidspunkt, fx i november 2004, for flygtninge, der har fået opholdstilladelse, dagen før reformen trådte i kraft, med beskæftigelsesgraden på samme tidspunkt, altså fx i november 2004, for flygtninge, der har fået opholdstilladelse dagen efter, at reformen trådte i kraft. Det er dog sådan, at der ikke er et tilstrækkeligt antal personer, der har fået opholdstilladelse disse to dage til, at man kan udføre en statistisk analyse helt så simpelt. Derfor er analyserne i det følgende udvidet til at omfatte de flygtninge og familiesammenførte hertil, som har fået opholdstilladelse inden for ét år før og ét år efter 1. juli 2002, hvor reformen trådte i kraft. Og denne tidsforskydning i ankomsttidspunkt vil så blive søgt elimineret ved at beregne, hvad opholdstiden betyder for beskæftigelsen for begge grupper, og herefter beregne den forventede beskæftigelsesgrad for begge grupper efter det samme antal måneder i landet og på det samme tidspunkt, fx november 2004. Metoden vil yderligere blive illustreret nedenfor.

Først bemærker vi, at flygtninge, der er ankommet før reformtidspunktet, men som har fået sammenført deres familie efter reformtidspunktet, er ekskluderet af analysen. Dette skyldes, at reformen indebar et ydelsesloft svarende til to gange starthjælp til ægtepar, hvor den ene er på kontanthjælp og den anden på starthjælp. Hvis disse personer indgår i analysen, bliver sammenligningen mellem de to grupper ikke 'ren', idet der så ville indgå personer, der har fået opholdstilladelse *før* reformen, men som reelt set kun kan modtage starthjælp. Ligeledes er unge under 25 år, der ikke har børn, ekskluderet fra analyserne. Dette skyldes, som det også blev nævnt tidligere, at disse unge i forvejen får en lavere ydelse, og dermed reelt set ikke berøres af starthjælpsreformen.

Danmarks Statistik måler arbejdsmarkedsstatus for samtlige personer i Danmark ultimo november hvert år.⁵ Det er beskæftigelsestallene fra disse målinger, der er anvendt i de følgende analyser. Mere præcist betragtes kontanthjælps- og starthjælpsgruppens beskæftigelsesgrader i november 2003, altså 16 måneder efter reformtidspunktet, og i november 2006, altså 52 måneder efter reformtidspunktet.⁶ Der analyseres kun på personer i, hvad der betragtes som den erhvervsaktive alder (18-59 år).

Oplysningerne om personernes beskæftigelsessituation er kombineret med informationer om datoen for hver persons opholdstilladelse i Danmark. Dermed kan personerne inddeles ud fra, hvor lang tid de har opholdt sig i landet. På denne måde kan det til enhver tid vurderes, om en person har mulighed for at modtage start- eller kontanthjælp. I november 2003 er det således personer, hvis opholdstid i landet er mere end 16 måneder, som har kontanthjælp som deres sociale sikkerhedsnet (opholdstilladelse før reformen). Personer, der i november 2003 har været i landet i 16 måneder eller mindre, har starthjælp som deres sociale sikkerhedsnet (opholdstilladelse efter reformen). I november 2006 er det personer med mindre end 52 måneders ophold, der har mulighed for at modtage starthjælp, og personer med mere end 52 måneders ophold, der har mulighed for at modtage kontanthjælp.

På figurene 3 og 4 er beskæftigelsesgraderne i november i 2003 (figur 3) og 2006 (figur 4) afbildet i forhold til personernes opholdstid i landet. Det er ligeledes anført, om personerne er ankommet før starthjælpen blev indført (mulighed for kontanthjælp) eller efter starthjælpen blev indført (mulighed for starthjælp).

Det må forventes – og er også det, der historisk har vist sig – at det antal måneder, man har opholdt sig i et land, har en markant betydning for ens mulighed for at være tilknyttet arbejdsmarkedet og at være i beskæftigelse, da det tager tid at tilvænne sig de nye omgivelser, man indgår i. Af figurene 3 og 4 ses denne systematik også. Specielt forholdsvis kort tid efter personernes ankomst til landet (efter 5-28 måneders ophold, jf. figur 3) ses en kraftig udvikling i begge grupperes beskæftigelse, og beskæftigelsesgraden stige nærmest for hver ekstra måned

⁵ Ved at anvende personernes arbejdsmarkedsstatus på samme tid et givet år, undgår man analytiske problemer dels omkring sæsonen i arbejdsløsheden, dels problemet med, at de to grupper bliver observeret under forskellige konjunktursituationer.

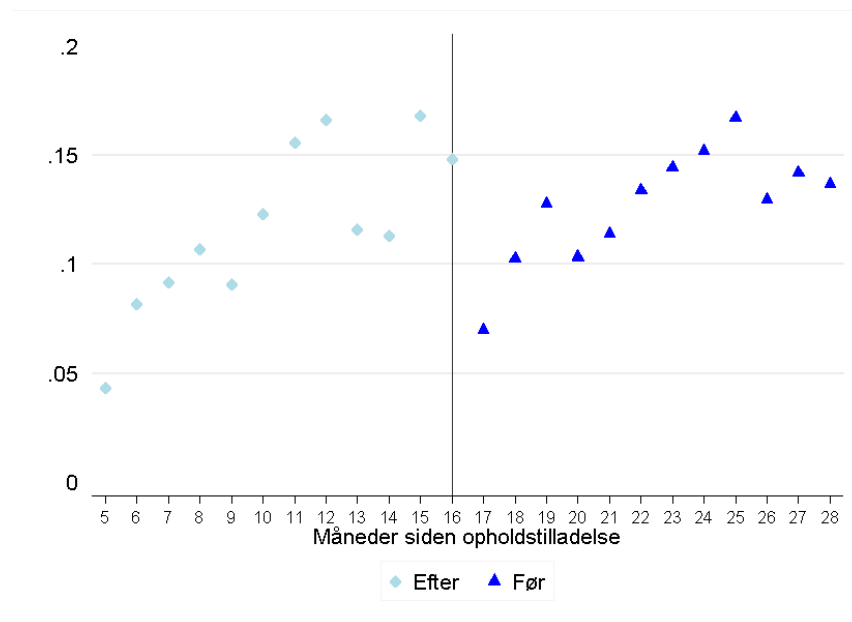
⁶ Der er ligeledes udført rudimentære analyser for årene 2004 og 2005. Resultaterne herfra underbygger udviklingen fra 2003 til 2006, og nævnes blot lejlighedsvist.

personerne har været i landet. Beskæftigelsesgraden er på mellem ca. 5 og ca. 15 procent i 2003, alt efter om personerne har været 5 eller 15 måneder i landet.

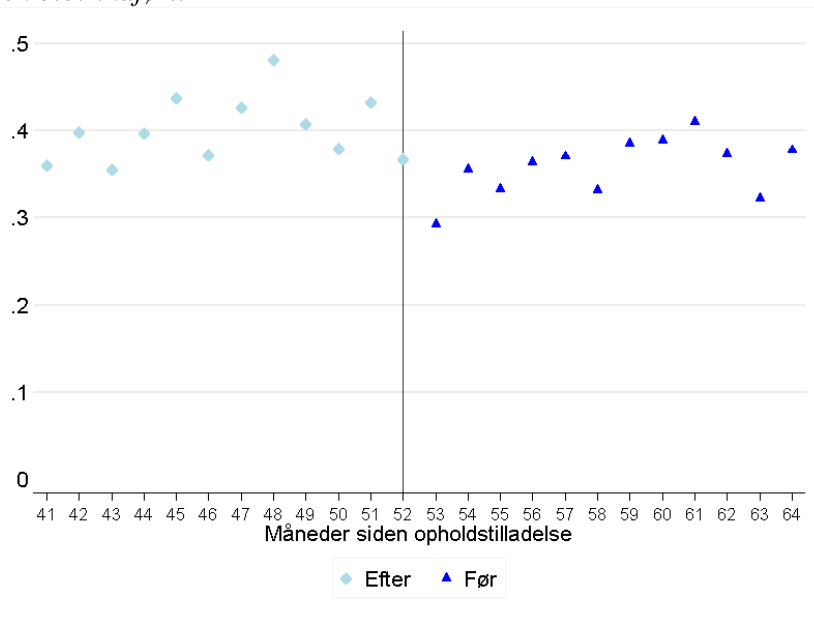
I 2006 har personerne i gennemsnit haft lige knap 4½ år (52 mdr.) i landet. Her ses det, at betydningen af en ekstra måneds opholdstid ikke lader til at have den samme store betydning for ens beskæftigelsesgrad som tidligere, specielt hvis man er kommet efter starthjælpen blev indført. For de, der har mulighed for at modtage kontanthjælp, anses dog stadig en positiv udvikling, hvilket vi vender tilbage til sidst i dette kapitel. Niveauet for beskæftigelsesgraderne er dog overordnet steget med opholdstiden: efter 41-64 måneder i Danmark er de analyserede flygtninges beskæftigelsesniveau oppe på ca. 40 procent.⁷

⁷ Når beskæftigelsesgraderne betragtes i november 2004 og 2005 (dvs. efter hhv. 17-40 måneders ophold og 29-52 måneders ophold), har opholdstiden nogenlunde samme betydning som i 2006: det generelle beskæftigelsesniveau ligger højere end i 2003, men *inden for* den analyserede gruppe, har opholdstiden ikke en nær så kraftig betydning som i 2003.

Figur 3. Beskæftigelsesgraderne i november 2003, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført.⁸

Figur 4. Beskæftigelsesgraderne i november 2006, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført.

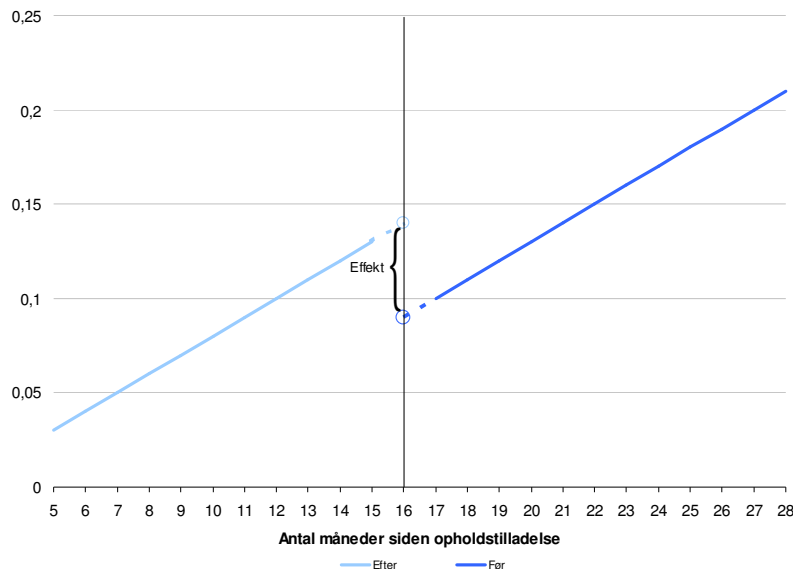

⁸ I 2003 ligger både de, der har været i Danmark i 13 måneder (ankommet oktober 2002) og 14 måneder (ankommet september 2002) iøjnefaldende lavt i forhold til tendensen mht. beskæftigelsesgraden. I 2004 og 2005 er dette kun tilfældet for de, der er ankommet i september 2002, hvilket formentlig skyldes, at der på dette tidspunkt er ankommet en højere andel afghanere og en højere andel kvinder end ellers. Begge disse karakteristika har en sænkende effekt på beskæftigelsesgraden. Det har ikke været muligt at finde nogen åbenlys forklaring på, hvorfor de, der er ankommet i oktober 2002, har en lav beskæftigelsesgrad i november 2003. Det skal dog nævnes, at analysens estimerede modeller forudsiger dette "spring" tilfredsstillende.

Når opholdstiden i Danmark har en så markant betydning for beskæftigelsesgraden, er det nødvendigt at tage højde for denne, når beskæftigelseseffekten af starthjælpen skal bestemmes. Det optimale ville være at sammenligne to personer, der har været i landet i præcis lige lang tid på præcis samme tidspunkt (2003 hhv. 2006), men hvor den ene har mulighed for at modtage starthjælp, mens den anden har mulighed for at modtage kontanthjælp. Men sådanne personer findes ikke, da det, som nævnt, er opholdstiden i sig selv, der determinerer, om man har mulighed for at modtage den ene eller den anden ydelsesform. Men hvis vi vælger antal måneder til fx 16, og tidspunktet, for hvornår vi vil observere gruppernes beskæftigelse, til november 2003, vil den ene gruppe have opholdstider i landet mellem 5 og 16 måneder og den anden gruppe mellem 17 og 28 måneder. Det princip, der så er analyseret ud fra, er at benytte den betydning, opholdstiden har i november 2003 for hver af de to grupper, til at beregne, hvad beskæftigelsesgraden ville forventes at være (i gennemsnit) præcis efter 16 måneders ophold i landet for begge grupper.⁹ Man forsøger altså at benytte trenden i det historiske data til at bestemme den forventede beskæftigelsesgrad for de to grupper i november det givne år og efter det samme antal måneder i landet – det antal måneder der er fra reformtidspunktet og til den givne november, hvor beskæftigelsen observeres. De forventede beskæftigelsesgrader kan så bruges til at vurdere, om der er en statistisk signifikant forskel på disse. En sådan statistisk signifikant forskel vil være at forstå som beskæftigelseseffekten af starthjælpen. I figur 5 er dette analyseprincip forsøgt afbildet i tilfældet 2003, hvor beskæftigelseseffekten altså estimeres ved 16 måneders ophold i landet.

⁹ Dette analyseprincip betegnes Regression Discontinuity Design..

Figur 5. Princippet i analysemetoden for år 2003. De personer, der har haft ophold i Danmark i 16 måneder eller mindre, har mulighed for at modtage starthjælp, og de, der har haft ophold i mere end 16 måneder, har mulighed for at modtage kontanthjælp. De punkter, der søges bestemt, er markerede med cirkler. Figuren skal vise princippet i analysemetoden, og afspejler således ikke faktiske beskæftigelsesgrader.

Ovenstående figur 5 indikerer, at der eksisterer en lineær sammenhæng mellem opholdstiden og beskæftigelsesgraden. Denne illustration er dog udelukkende valgt for at vise princippet i analysemetoden. Både pga. reformen og forskellige økonomiske betingelser for de forskellige perioder kan det tænkes, at opholdstiden har en forskellig betydning for beskæftigelsen for kontanthjælps- og starthjælpsgruppen. I selve analyserne er flere forskellige former – og forskellige former på hver side af reformtidspunktet – for sammenhængen undersøgt, og de former, der bedst beskriver de observerede datapunkter, er valgt.

I analyserne er der kontrolleret for en række baggrundsoplysninger: køn, alder,¹⁰ uddannelse, om man er single eller gift/i registreret partnerskab, om man er enlig kvinde, om man har børn, samt om man er fra et af de lande, hvorfra der er kommet mange flygtninge (Somalia, Irak, Iran, Afghanistan og Bosnien og Hercegovina).¹¹ Beskrivende statistikker for de forskellige karakteristika i hhv. år 2003 og 2006 er anført i tabel 6.

¹⁰ Alder indgår i modellen både lineært og kvadratisk.

¹¹ I et andet studie (Huynh, Schultz-Nielsen & Tranæs 2007) undersøges beskæftigelseseffekten i 2003 og 2004 først for personer fra samtlige (ikke-vestlige) oprindelseslande og derefter for personer, der ikke er fra Bosnien og Hercegovina eller Afghanistan. Dette skyldes tegn på, at der er sket strukturelle ændringer i det ankomne antal personer fra disse lande lige omkring reformtidspunktet. Det er sådan, at

Tabel 6. Deskriptive statistikker for flygtninge ankommet til og med 12 måneder før hhv. efter starthjælpen blev indført. Tallene i parentes angiver standardafvigelse.¹²

	2003		2006	
	Efter	Før	Efter	Før
Opholdstid i november	5-16 mdr.	17-28 mdr.	41-52 mdr.	53-64 mdr.
Beskæftigelsesstatus i November				
<i>I beskæftigelse</i>	0,122 (0,327)	0,131 (0,338)	0,407 (0,491)	0,364 (0,481)
<i>Ledig</i>	0,036 (0,187)	0,057 (0,233)	0,093 (0,291)	0,125 (0,331)
<i>Uden for arbejdsstyrken</i>	0,842 (0,365)	0,811 (0,391)	0,500 (0,500)	0,511 (0,500)
Under uddannelse	0,007 (0,083)	0,008 (0,090)	0,015 (0,123)	0,022 (0,146)
Opholdstid (gennemsnit)	10,8 (3,1)	23,2 (3,4)	46,7 (3,1)	59,3 (3,3)
Alder	34,3 (8,3)	34,8 (8,8)	36,1 (8,6)	36,2 (9,1)
Kvinde	0,559 (0,497)	0,558 (0,497)	0,562 (0,496)	0,567 (0,495)
Single	0,229 (0,420)	0,217 (0,412)	0,244 (0,430)	0,276 (0,447)
Har børn	0,643 (0,479)	0,716 (0,451)	0,750 (0,433)	0,733 (0,443)
Højeste fuldførte uddannelse				
<i>Mindre end 9. klasse</i>	0,822 (0,383)	0,562 (0,496)	0,637 (0,481)	0,521 (0,500)
<i>Folkeskolens afgangsprøve</i>	0,060 (0,238)	0,147 (0,354)	0,150 (0,357)	0,189 (0,391)
<i>Gymnasial uddannelse</i>	0,037 (0,189)	0,101 (0,302)	0,061 (0,239)	0,103 (0,304)
<i>Håndværksuddannelse</i>	0,046 (0,210)	0,082 (0,274)	0,086 (0,281)	0,086 (0,281)
<i>Videregående uddannelse</i>	0,035 (0,183)	0,108 (0,311)	0,066 (0,248)	0,101 (0,301)
Oprindelsesland				
<i>Somalia</i>	0,122 (0,327)	0,094 (0,291)	0,102 (0,303)	0,089 (0,285)
<i>Irak</i>	0,354 (0,478)	0,336 (0,472)	0,361 (0,480)	0,326 (0,469)
<i>Iran</i>	0,084 (0,278)	0,024 (0,153)	0,088 (0,283)	0,025 (0,155)
<i>Afghanistan</i>	0,109 (0,312)	0,278 (0,448)	0,115 (0,319)	0,288 (0,453)
<i>Bosnien og Hercegovina</i>	0,081	0,044	0,083	0,047

personer fra Afghanistan traditionelt har en lav beskæftigelsesgrad i Danmark, mens personer fra Bosnien og Hercegovina traditionelt har en høj beskæftigelsesgrad i Danmark. Der skal således tages højde for det strukturelle brud i indvandringen fra disse to lande. I nærværende analyse er afghanerne og bosnierne inkluderet, og der tages højde for sammensætningen ved at kontrollere for oprindelsesland.

¹² Antallet af observationer i starthjælps- hhv. kontanthjælpsgruppen er steget en smule fra 2003 til 2006. Dette skyldes en naturlig ind- og udgang i data som følge af alder (personer, der fylder 18 år, indtræder således i data fra året for deres fyldte 18. år, ligeså vel som personer, der bliver mere end 59 år (eller dør), træder ud af data).

	(0,272)	(0,205)	(0,276)	(0,211)
Antal observationer	2.024	3.331	2.029	3.341
Ydelsesberettigelse	Starthjælp	Kontanthjælp	Starthjælp	Kontanthjælp

Beskæftigelseeffekten 2003

Når beskæftigelsesgraden efter 16 måneders ophold i Danmark estimeres med ovennævnte metode for personer, der er ankommet til og med 12 måneder (eller 6 måneder) før hhv. efter starthjælpen blev indført, findes altid en statistisk signifikant, positiv effekt af starthjælpen. Effektens størrelse afhænger noget af, om man vælger 6 eller 12 måneder som længden af de perioder hhv. før og efter juli 2002 som ankomstperiode for analysens population. Effekten afhænger også af, hvor mange karakteristika man kontrollerer for, og hvilke oprindelseslande man medtager, og endelig også noget af hvilken modellering man vælger for sammenhængen mellem opholdstid og beskæftigelse. Vi har valgt en forsigtig variant: Ifølge den er den estimerede beskæftigelsesgrad for kontanthjælpsgruppen efter 16 måneders ophold i landet på 8 pct., mens den er 14 pct. for starthjælpsgruppen. Effekten efter 16 måneder i landet er dermed på 6 procentpoint, når de to grupper betragtes overordnet.¹³

Bemærk at vi har ikke her medtaget unge under 25 år uden børn, fordi de strengt taget ikke blev berørt af starthjælpsreformen. Hvis vi inkluderer denne gruppe i analysen, får vi en effekt på 5 procentpoint, hvilket også er den effekt, vi præsenterede i 2007, da vi første gang offentliggjorde en effektmåling af starthjælpen.

I 2003 er beskæftigelsesgrad for starthjælpsgruppen altså 75 % højere end for kontanthjælpsgruppen. Dette er en betragtelig beskæftigelseeffekt. Dog skal denne effekt holdes op mod niveauet for effekten: beskæftigelsesgraden i både kontanthjælps- og starthjælpsgruppen er meget lav. Effekten er således, at efter indførelsen af starthjælpen har 6 mere ud af hver 100 flygtninge fundet beskæftigelse efter 16 måneder i landet. En meget stor del af personerne i begge grupper er således stadig afhængige af offentlig forsørgelse efter 16 måneders ophold – for de, der er

¹³ Resultatet her stammer fra en specifikation, hvor opholdstiden modelleres kvadratisk for både kontanthjælps- og starthjælpsgruppen (ankomst +/- 12 mdr. fra reformtidspunktet). Hvis i stedet opholdstiden indgår kvadratisk for kontanthjælpsgruppen, men lineært for starthjælpsgruppen, fås en effekt på 8 procentpoint. Denne specifikation stemmer sådan set lige så godt over ens med data. Med en effekt på 6 procentpoint har vi valgt det konservative bud. Estimeres med andre specifikationer, som fitter data knapt så godt (både hvor opholdstiden indgår på anden facon, og hvor der kun ses på personer, der er ankommet til og med 6 måneder før hhv. efter reformen), og eventuelt uden personer fra Afghanistan og Bosnien og Hercegovina, findes en statistisk signifikant, positiv beskæftigelseeffekt af størrelsen 4,0-8,2 procentpoint.

ankommet til landet efter reformen blev indført, er niveauet for denne offentlige forsørgelse så bare reduceret markant.

Beskæftigelseseffekten 2006

Vendes blikket mod beskæftigelseseffekten af starthjælpen efter knap 4½ års ophold i landet (52 måneder), findes ligeledes her en statistisk signifikant, positiv effekt. Hvor kontanthjælpsgruppen på dette tidspunkt estimeres til en beskæftigelsesgrad på 30 pct., estimeres starthjælpsgruppen til ca. 42 pct. Effekten er således på 12 procentpoint på det overordnede niveau.¹⁴ Af tabel 7 fremgår beskæftigelseseffekten, når denne estimeres for forskellige undergrupper af flygtninge.

Tabel 7. Beskæftigelseseffekten efter 52 måneders ophold i Danmark (dvs. i 2006), for forskellige undergrupper.

<i>52 måneders ophold (2006)</i>	Før	Efter	Effekt	
Alle	0,30	0,42	0,12	***
Mænd	0,51	0,66	0,15	***
Kvinder	0,21	0,30	0,09	**
Ugifte	0,48	0,56	-	
Giftede	0,23	0,38	0,15	***
Uden børn	0,45	0,58	0,13	*
Med børn	0,26	0,38	0,12	***
30 år eller mere	0,29	0,43	0,14	***
Yngre end 30 år	0,35	0,41	-	
Ugifte mænd	0,61	0,73	-	
Giftede mænd	0,43	0,63	0,20	***
Ugifte kvinder	0,36	0,43	-	
Giftede kvinder	0,17	0,27	0,10	***
Mænd uden børn	0,49	0,66	0,17	**
Mænd med børn	0,52	0,66	0,14	**
Kvinder uden børn	0,41	0,50	-	
Kvinder med børn	0,18	0,27	0,09	**

* p < 0,1; ** p < 0,05; *** p < 0,01

- Ej signifikant effekt

Efter godt 4 års ophold i landet er der altså stadig en stor positiv beskæftigelseseffekt af starthjælpen. Men beskæftigelsesgraden for både kontanthjælps- og starthjælpsgruppen er også markant højere, end den var efter 16 måneders ophold: ca.

¹⁴ Resultaterne her stammer fra samme specifikation som ovenfor (opholdstiden indgår kvadratisk for kontanthjælpsgruppen, men lineært for starthjælpsgruppen). Dette er valgt ud fra modellens fit til data samt for at sikre et sammenligningsgrundlag med resultaterne ovenfor. Estimeres med andre specifikationer findes en lavere effekt, fx på 7,2 procentpoint, når opholdstiden modelleres lineært for både kontanthjælps- og starthjælpsgruppen, og på 8,4 procentpoint, når opholdstiden modelleres kvadratisk for begge grupper.

hver tredje person i kontanthjælpsgruppen er i beskæftigelse efter 52 måneders ophold, mens ca. 2/5 af starthjælpsgruppen er det.

Forventet lavere effekt fremover

Opgjort i procentpoint er effekten større i 2006 end i 2003, nemlig hhv. 12 og 6. Men disse tal skal holdes op mod niveauet af beskæftigelse det enkelte år. Efter 16 måneders ophold (i november 2003) var 75 % så mange fra starthjælpsgruppen i beskæftigelse i forhold til kontanthjælpsgruppen. Men efter 52 måneders ophold (2006) er denne forskel svundet ind: starthjælpsgruppens beskæftigelsesgrad er her ca. 30 procent højere end kontanthjælpsgruppens. Spørgsmålet er, om tilnærmelsen vil fortsætte, og om der faktisk på længere sigt vil vedblive med at være en forskel mellem de to gruppers beskæftigelsesniveauer. Ser vi igen på figur 4 med beskæftigelsesgrader i forhold til opholdstid i landet i år 2006, tegner der sig det billede, at uanset opholdstiden ligger hele starthjælpsgruppen på nogenlunde samme beskæftigelsesniveau, mens der anes en fortsat positiv betydning af opholdstiden for kontanthjælpsgruppen. De seneste måneder frem til 52 måneders ophold er beskæftigelsen for kontanthjælpsgruppen således steget mere end for starthjælpsgruppen. Dette indikerer, at forskellen i procentpoint nok ikke vil blive ved at stige – men vil snarere indsnævres. Desuden må det forventes, at forskellen vil blive yderligere indsnævret eller måske helt forsvinde efter 84 måneders ophold, altså efter 7 år. Der vil mange starthjælpsmodtagere nemlig blive berettiget til kontanthjælp.

Anden selvforsørgelse

Det erklærede formål med indførelsen af starthjælpen var at få flere flygtninge flyttet fra offentlig forsørgelse til beskæftigelse. Ovenfor er det vist, hvordan dette faktisk er sket: starthjælpsgruppens beskæftigelsesgrad er højere end kontanthjælpsgruppens, efter 52 måneders ophold i landet godt 30 pct. højere. Men nogle flygtninge forlader også offentlig forsørgelse af andre grunde, end at de har fundet beskæftigelse.

Personer, der ikke modtager overførselsindkomst, kan betegnes som selvforsørgende. Langt størstedelen af de selvforsørgende er beskæftigede, og tjener således penge selv. Men der findes ligeledes selvforsørgende personer, der er uden beskæftigelse – de er på ”anden selvforsørgelse”. Personer falder i denne kategori pga. lovgivningens krav om ægtefælleforsørgelse. Kravet betyder, at hvis ens

ægtefælle tjener tilstrækkeligt meget, så kan man ikke modtage en indkomsterstattende ydelse som kompensation for ledighed. Hvis fx manden er i job og tjener over et givet beløb, så trækkes hustruen i sin ydelse, hvad enten denne er kontant- eller starthjælp.

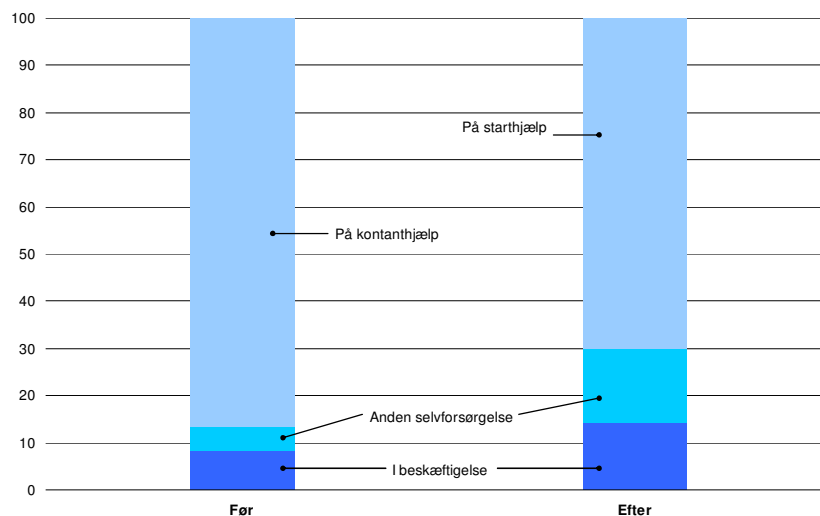
Imidlertid er der en forskel på loftet for ægtefællens indkomst, for kontanthjælps- og starthjælpsgruppen. En gift kvinde i kontanthjælpsgruppen må simpelthen tjener mere end en gift kvinde i starthjælpsgruppen, før dette har konsekvenser for mandens overførselsindkomst. Derfor er det undersøgt, hvorvidt starthjælpsgruppen i højere grad end kontanthjælpsgruppen er på "anden selvforsørgelse". Resultaterne fremgår af figur 6 og 7.¹⁵

Som det ses af figurene, er også andelen af personer på 'anden selvforsørgelse' højere for starthjælpsgruppen end for kontanthjælpsgruppen, både efter 16 og efter 52 måneders ophold i landet. På denne måde forsørger en større del af starthjælpsgruppen deres ægtefælle, for det indkomstbeløb, de har til rådighed. Og en mindre del af starthjælpsgruppen modtager offentlig forsørgelse (ca. tre ud af fire efter 16 måneders ophold og ca. halvdelen efter 52 måneders ophold). I kontanthjælpsgruppen modtager ca. 85 pct. offentlig ydelse efter 16 måneders ophold, hvilket er faldet til lidt over 60 pct. efter 52 måneders ophold.

Figurene beskriver den samlede situation og ikke den isolerede effekt af starthjælpen, og derfor er hele flygtningegruppen med, også unge under 25 år uden børn. Når alle således tages med, er starthjælpsgruppens beskæftigelse 5 procentpoint højere end kontanthjælpsgruppens i 2003 og 9 procentpoint højere i 2006. Andelen af 'øvrigt selvforsørgende' er 11 procent point højere i 2003 og 5 procent point højere i 2006, jf. tabel 6 og 7.

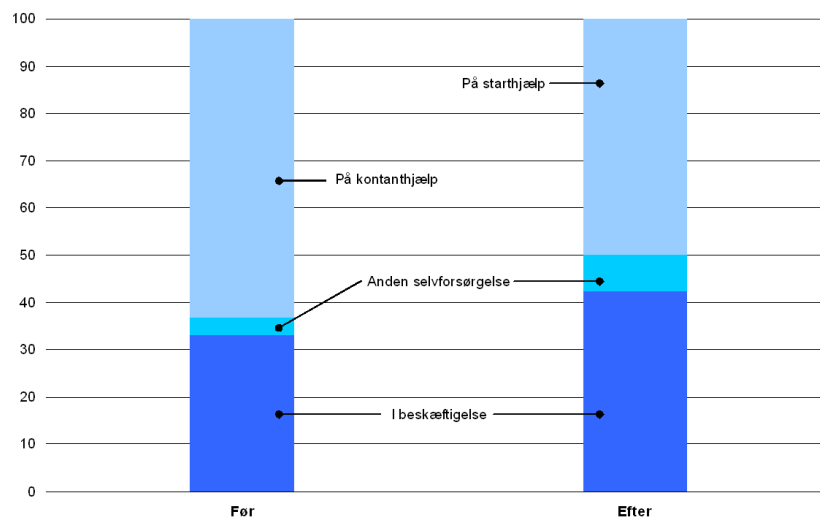
¹⁵ Graden af personer på anden selvforsørgelse er beregnet residualt. Dette vil sige, at det er fundet, hvem der ikke har modtaget offentlig overførselsindkomst. Herefter er de beskæftigede fratrukket denne gruppe, og resten (eller residualet) udgør således personer, der ikke har modtaget offentlig forsørgelse, men som heller ikke er i beskæftigelse. I beregningerne af selvforsørgelsesgrader indgår de unge uden børn også.

Figur 6. Fordeling af forsørgelsesgrundlag efter 16 måneders ophold i landet (2003).
 For flygtninge ankommet til og med 12 måneder før hhv. efter starthjælpen blev
 indført.

Note: 2003-talværdierne i figuren for 'før' er 9, 5 og 86 pct. for hhv. beskæftigelse, øvrig selvforsørgelse og kontanthjælp; og for 'efter' hhv. 14, 16 og 70 procent.

Figur 7. Fordeling af forsørgelsesgrundlag efter 52 måneders ophold i landet (2006).
 For flygtninge ankommet til og med 12 måneder før hhv. efter starthjælpen blev
 indført.

Note: 2006-talværdierne i figuren for 'før' er 33, 4 og 63 pct. for hhv. beskæftigelse, øvrig selvforsørgelse og kontanthjælp; og for 'efter' hhv. 42, 9 og 49 procent.

7. Hvad tjener flygtninge i arbejde?

Som vi lige har set, er beskæftigelsen noget højere for de flygtninge, som har starthjælp som deres sociale sikkerhedsnet i sammenligning med dem, som har den almindelige kontanthjælp. Det er derfor interessant at undersøge, hvilke job starthjælpsgruppen bestrider og til hvilke lønninger. Specielt er det interessant at se, om det kraftigt øgede økonomiske incitament til at arbejde har fået nogen til at acceptere lavere lønninger, end dem flygtninge almindeligvis arbejder til; altså om starthjælpsreformen har fået disse personer til at opdyrke helt nye jobtyper og nye arbejdsmarkeder med lavere lønninger. Dette er der imidlertid ikke noget, som tyder på. Hvad enten vi sammenligner dem fra de to grupper, som havde beskæftigelse i 3. uge af november de respektive år eller alle, som har positiv lønindkomst de respektive år, så er billedet det samme; den gennemsnitlige årlige lønindkomst er den samme for beskæftigede starthjælps- og kontanthjælpsflygtninge, jf. tabel 8-10, hvor den første tabel blot viser den gennemsnitlige lønindkomst for alle i de to grupper, og her er indkomsten klart højest for starthjælpsflygtningene. Det giver allerede et fingerpeg om, at deres lønninger ikke kan være så meget ringere end kontanthjælpsflygtningenes, hvilket de altså heller ikke er – de er stort set lige høje. Ovennævnte billede fremgår også af de to kumulative lønindkomstfordelinger, som er vist i figur 8

Tabel 8. Gennemsnitlig lønindkomst for 18-59-årige flygtninge i forhold til antal måneders ophold i landet, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført (i 2006-PSL-regulerede kroner)

	Før	Efter	
5-16 mdr.	7.600	13.300	***
17-28 mdr.	21.800	36.000	***
29-40 mdr.	38.100	55.000	***
41-52 mdr.	51.600	71.700	***

* p < 0,1; ** p < 0,05; *** p < 0,01

Tabel 9. Gennemsnitlig lønindkomst for 18-59-årige flygtninge, der har haft lønindkomst i løbet af året. I forhold til antal måneders ophold i landet, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført (i 2006-PSL-regulerede kroner)

	Før	Efter
5-16 mdr.	78.700	76.500
17-28 mdr.	112.400	113.200
29-40 mdr.	123.500	127.400
41-52 mdr.	135.800	138.100

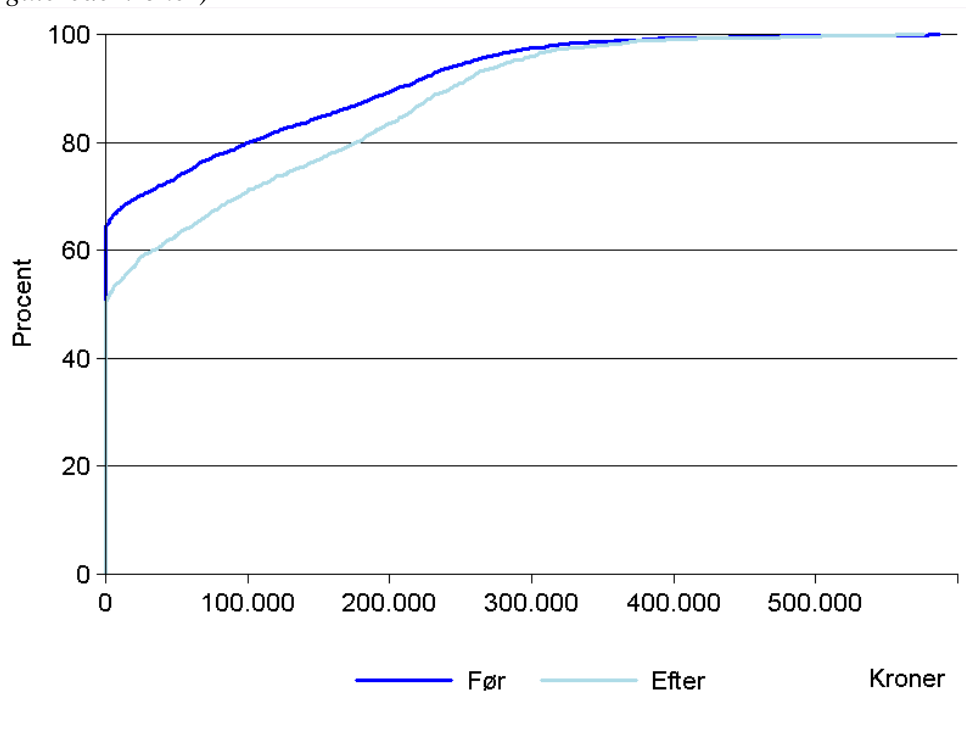
* p < 0,1; ** p < 0,05; *** p < 0,01

Tabel 10. Gennemsnitlig lønindkomst for 18-59-årige flygtninge, der var i beskæftigelse i november i de respektive år. I forhold til antal måneders ophold i landet, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført (i 2006-PSL-regulerede kroner)

	Før	Efter
5-16 mdr.	103.800	96.400
17-28 mdr.	135.600	134.500
29-40 mdr.	145.800	148.600
41-52 mdr.	156.100	156.000

* p < 0,1; ** p < 0,05; *** p < 0,01

Figur 8. Kumulerede lønindkomster for 18-59-årige flygtninge efter 41-52 måneders ophold i landet, ankommet før hhv. efter starthjælpen blev indført (i 2006-PSL-regulerede kroner)

Det billede, som tabellerne 8-10 viser, understreges, hvis vi ser på, hvilke brancher de to grupper er beskæftiget indenfor, og hvilke stillingstyper de bestrider. Her er der ikke store forskelle på starthjælps- og kontanthjælpsflygtninge, hvilket fremgår af tabellerne i bilag 2, hvor de beskæftigede inden for de to grupper er fordelt på brancher og stillingstyper.

8. Sammenfatning

Dette notat behandler de indkomst- og beskæftigelsesmæssige konsekvenser for flygtninge, der er ankommet efter introduktionen af den såkaldte starthjælp i juli 2002.

I notatets del I beregnes de rådighedsbeløb, forskellige typer af flygtningehusstande har efter, at skat og husleje er betalt. Dette rådighedsbeløb sættes derefter i forhold til forskellige typer af standardbudgetter. Det sker med det sigte, at vurdere hvor langt flygtningenes rådighedsbeløb rækker i forhold til almindelige standarder og visse minimumsbudgetter for danske familier.

Konklusionen er, at der er udtalte sociale problemer blandt de berørte personer, hvis levevilkår præges af relativ og for nogles vedkommende absolut fattigdom. Når skat og husleje er betalt, står modtagere af starthjælp, uanset deres familiemæssige situation, således tilbage med et beløb, som gør det helt umuligt at betale udgifterne i et dansk standardbudget, også selvom budgettet som i notatet tager udgangspunkt i priser i discountbutikker. Mere overraskende er det måske, at for visse familietyper, specielt enlige og familier som ikke opfylder 300 timers kravet, er rådighedsbeløbet så lavt at det end ikke rækker til et minimumsbudget hvor der intet – bogstaveligt talt nul kroner – bruges på transport og fritidsaktiviteter.

Denne overordnede konklusion kan eksemplificeres med en enlig flygtning på starthjælp, som har en ægtefælle i et land uden for EU, der i 2008 havde et rådighedsbeløb efter skat og husleje på 2.188 kr. om måneden. Denne sum dækker ikke engang en tredjedel af udgifterne på det standardbudget, undersøgelsen her tager udgangspunkt i, idet personen ifølge standardbudgettet skal kunne disponere over godt 7.000 kr., hvis mad, dagligvarer, fritid, transport og udgifter til varige forbrugsgoder skal kunne betales.

Den enlige flygtning må derfor antages at skære visse poster ud af budgettet, og selv om alt forbrug på transport og fritid skæres væk tillige med opsparing til udskiftning af varige forbrugsgoder, så rækker pengene ikke til, idet

budgetantagelserne viser, at der under disse forudsætninger er behov for at kunne disponere over 3.118 kr. Der mangler altså ca. 1.000 kr. på budgettet for at kunne få råd til blot mad- og dagligvareindkøb på discountbasis. Hvis huslejen på 3.100 kr. pr. måned reduceres til 2.100 kr., så hentes der yderligere 630 kroner til forbrug om måneden (de sidste 370 kr. af besparelsen forsvinder grundet lavere boligstøtte).

Undersøgelsen viser også, at levevilkårene for starthjælpsmodtagere i parforhold er stramme, men dog bedre end for enlige. Et par med et barn får ikke tilstrækkeligt med midler til at dække et standardbudget, men deres rådighedsbeløb på 8.583 kr. pr. måned er lige nok til at dække indkøb af mad og dagligvarer i de billigste butikker, dog under forudsætning af at familien ikke bruger penge til fritid og transport.

Når det overhovedet kan lade sig gøre at eksistere på disse vilkår, hænger det igen sammen med, at kommunerne udbetaler såkaldte enkelttydelser, der er bundet til konkrete situationer og behov: Til transport til og fra undervisning og aktivering, til etablering og til særlige uforudsete udgifter.

Starthjælpen giver altså nogle stærkt begrænsende levevilkår, hvilket ifølge lovgivers intentioner skulle øge de økonomiske incitamentter til at søge og få et ordinært og ustyttet arbejde på det danske arbejdsmarked.

Anskuet på denne måde synes starthjælpen ifølge undersøgelsen at have indfriet sit mål. Flygtninge, som kun er berettiget til starthjælp, kommer mærkbart hurtigere i job end de flygtninge, som i tilfælde af arbejdsløshed er berettiget til den højere kontanthjælp, dvs. de flygtninge, der ankom til Danmark inden den 1. juli 2002.

Efter godt fire års ophold i Danmark er der således stor forskel på de to grupper. Blandt dem, som kan få hjælp på normalt niveau, er 30 procent i arbejde, mens det er 42 procent blandt de flygtninge, som kun er berettiget til starthjælp. Det giver en forskel på 12 procentpoint. Analysen viser samtidig, at beskæftigelseseffekten er klart mere udtalt for mænd end for kvinder.

Ikke alle flygtninge fik lavere ydelse i 2002. Unge under 25 år uden børn var nemlig i forvejen kun berettiget til en lav ydelse (ungeydelsen), og derfor er de holdt ude af ovennævnte effektmåling. Hvis vi medtager alle, også de unge uden børn, så er tallet 33 pct. og 42 pct. i arbejde for hhv. kontanthjælps- og starthjælpsgruppen. Overordnet er 9 procent flere af starthjælpsgruppen altså i arbejde efter godt 4 år i landet.

Med påvisningen af en signifikant beskæftigelsesmæssig effekt viser analysen samme mønster, som en tilsvarende analyse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed, publiceret i 2007, viste. Også her konstateredes – på det tidspunkt efter 16 måneders ophold – en positiv beskæftigelseseffekt.

Nu kunne den højere beskæftigelsesfrekvens blandt flygtninge, der kun er berettiget til starthjælp, være betinget af, at de pågældende fandt særligt lavtlønnet arbejde i udkanten af arbejdsmarkedet, hvilket i sig selv ikke nødvendigvis ville fremme arbejdsmarkedsintegrationen på længere sigt. Undersøgelsen publiceret i notatet her dokumenterer imidlertid, at dette ikke er tilfældet. Gennemsnitslønnen for de flygtninge, der i 2006 havde lønindkomst, var således efter fire år i landet ens for de to grupper.

Paralleliteten i løndannelsen modsvares af en parallelitet med hensyn til, hvilke brancher de to grupper opnår beskæftigelse indenfor, og hvilke stillingstyper de bestrider. Her er forskellene mellem de to grupper ifølge notatets analyser begrænsede.

Påpegningen af den klare beskæftigelseseffekt på kort sigt modereres dog af, at forskellene i stigningen i beskæftigelsesfrekvensen er aftagende over tid.

Bilag til afsnit 2, Del I:

Beregninger af rådighedsbeløb for flygtningefamilier i 2008.

I det følgende dokumenteres det, hvordan rådighedsbeløbene i afsnit 2 er beregnet. Hvert case gennemgås for sig på den måde, at først vises selve beregningen med de anvendte tal for satser, og herefter listes de relevante informationer, som hører til beregningerne.

Først gennemgås de 4 stationer på flygtningefamiliens vej fra asylansøger til familiesammenført i Danmark med fulde sociale rettigheder. Herefter præsenteres beregninger for en række relevante situationer, hvor der varieres på alder, ægteskabelig status, børn/ingen børn og på boligudgifterne.

II. En familie bestående af to voksne og et barn på 4 år:

Station 1: En flygtning uden familie. En af de to voksne har fået flygtningestatus i Danmark.

Bruttointroduktionsydelse	64 038 kr.
Børnefamilieydelse	0 -
Boligtilskud (BS: 5609, BT: 2987)	8 596 -
Samlet bruttoindkomst:	72 634 -
Skat	8 980 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	63 654 -
Bruttohusleje	37 396 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje 26 258 kr.

Note: Bruttohuslejen er medianlejen for denne familietype (enlig uden børn) i huslejeundersøgelsen fra 1999 fremskrevet til 2008 med stigningen i forbrugerprisindeksets huslejepost på helt samme måde som i lovmodellens familietypemodell. Det er i beregningen af boligtillægget efter § 34 (BT) og boligsikringen (BS) forudsat, at personen er uden forsørgerforpligtelse over for børn, selvom flygtningen er gift og har et barn (både ægtefælle og barn forudsættes at opholde sig uden for EU-området). Det resulterer i et boligtillæg (BT) på 2987 kr. Ægtefælle og barn forudsættes som nævnt at opholde sig uden for EU-området, hvorfor flygtningen ikke kan modtage børnefamilieydelse og forsørgertillæg. Boligtillægget (BT) ville være 0, hvis flygtningen opfattes som forsørger i relation til børn. Det skyldes et højere grænsebeløb (egenbetaling) for forsørgere end for ikke-forsørgere i relation til børn. Til gengæld ville boligsikringen (BS) være på 16796 kr.

Station 2: En flygtning med familiesammenført ægtefælle og barn (4 år). Familien har nu også fået flygtningestatus i Danmark.

Bruttointroduktionsydelse	133 008 kr.
Børnefamilieydelse	12 792 -
Boligtilskud (BS: 29 662, BT: 0)	29 662 -
Samlet bruttoindkomst	175 462 -
Skat	19 883 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	155 579 -
Bruttohusleje	52 589 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje 102 990 kr.

Note: Bruttohuslejen er medianlejen for denne familietype (par med 1 barn) i huslejeundersøgelsen fra 1999 fremskrevet til 2008 med stigningen i forbrugerprisindeksets huslejepost på helt samme måde som i lovmodellens familietypemodell. Familien kan ikke få boligtillæg (BT = 0) efter § 34, da grænsebeløbet (egenbetalingen) overstiger nettohuslejen, som er bruttohuslejen minus boligsikring (BS).

Station 3. En flygtning med familiesammenført ægtefælle og barn (4 år). Flygtningen er nu berettiget til kontanthjælp, ægtefællen til introduktionsydelse/starthjælp.

Bruttokontanthjælp og bruttointroduktionsydelse	146 988 kr.
Børnefamilieydelse	12 792 -
Boligtilskud (BS: 27 145, BT: 0)	27 145 -
Samlet bruttoindkomst	186 925 -
Skat	25 332 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	161 593 -
Bruttohusleje	52 589 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje 109 004 Kr.

Note: Huslejen er den samme som i eksempel 2. Der er ingen begrænsninger, reduktioner eller lofter for flygtningen, der modtager kontanthjælp.

Station 4a: En flygtning med familiesammenført ægtefælle og barn (4 år). Begge ægtefæller modtager kontanthjælp. 300 timers regel er opfyldt.

Bruttokontanthjælp	280 008 kr.
Børnefamilieydelse	12 792 -
Boligtilskud (BS: = 0, BT= 0)	0 -
Samlet bruttoindkomst	292 800 -
Skat	76 804 -
Sociale bidrag (ATP i 6 måneder for begge)	970 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	215 026 -
Bruttohusleje	52 589 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje 162 437 kr.

Note: Opfyldelse af 300 timers reglen betyder, at arbejdskravet inden for de sidste 2 år er opfyldt (ikke afspejlet i det tidligere 'forløb'). Huslejen er den samme som i eksempel 2 og 3. Der modtages hverken boligsikring (som er forudsat beregnet på kontanthjælpen inden reduktionen på 582 kr./md for hver ægtefælle) eller boligtillæg. Der reduceres med '582' kr for hver ægtefælle fra starten, da flygtningen tidligere (eksempel 3) har modtaget begrænset kontanthjælp efter § 26 stk. 2 i aktivloven. Derudover er der ingen begrænsninger eller reduktioner som følge af lofter.

Station 4b: En flygtning med familiesammenført ægtefælle og barn (4 år). Situationen når 150 og 300 timers regel ikke er opfyldt. Det vil være tilfældet, hvis ingen af ægtefællerne har haft arbejde i forløbet.

Bruttokontanthjælp 133 020 kr.

Børnefamilieydelse	12 792 -
Boligtilskud (BS: 14040, BT: 0)	14 040 -
Samlet bruttoindkomst	159 852 -
Skat	19 699 -
Sociale bidrag (ATP i 6 måneder)	485 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	139 668 -
Bruttohusleje	52 589 -
 Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	 87 079 Kr.

Note: Den ene ægtefælle mister straks sin kontanthjælp. Reduktionen med 582 kr./md. pr. ægtefælle gennemføres alene for den ægtefælle, der modtager kontanthjælp (med dobbelt sats). Huslejen er den samme som i eksempel 2, 3 og 4. Under forudsætning af, at boligsikringen beregnes på fuld kontanthjælpssats (inden reduktion med 2 gange 582 kr. pr. måned) udgør denne 2 269 kr. per måned. Familien kan ikke modtage boligtillæg, når den er 'faldet' for 150/300 timers reglen. Boligsikringen reduceres imidlertid efter 6 måneder på grund af loftet, således at den samlede boligsikring udgør $6 \times 2\,269 = 13\,614$ kr. plus $6 \times (2\,269 - 2\,198) = 426$ kr. i alt 14 040 kr. på årsbasis. De 2 198 kr er det maximale månedlige tab for et ægtepar efter loftsreglerne.

II. Rådighedsbeløb for flygtninge i andre situationer

Familietype 1. Enlig kontanthjælpsmodtager under 25 år. Udeboende. Vedkommende modtager ungedydelse.

De første 6 måneder

Bruttokontanthjælp	71 280 kr.
Børnefamilieydelse	0 -
Boligtilskud (BS: 5 609, BT:0)	5 609 -
Samlet bruttoindkomst	76 889 -
Skat	11 803 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	65 086 -
Bruttohusleje	37 396 -
 Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og boligudgift	 27 690 kr.

Note. Modtagere af ungedydelse kan ikke modtage boligtillæg. Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og boligudgift udgør 2 308 kr./måned. Denne ydelse kan typisk modtages i 6 måneder, hvorefter den kan reduceres (bruttokontanthjælpen reduceres fra 5 940 kr./måned til 5 007 kr./måned).

Minimum ydelse efter 6 måneder:

Bruttokontanthjælp	60 084 kr.
Børnefamilieydelse	0 -
Boligtilskud (BS: 5 609, BT: 0)	5 609 -
Samlet bruttoindkomst	65 693 -
Skat	7 439 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	58 254 -
Bruttohusleje	37 396 -
 Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og boligudgift	 20 858 kr.

Note: Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og boligudgift udgør 1 738 kr./måned. Det er med de givne boliegudgifter det laveste beløb, den unge kan modtage efter 6 måneder på kontanthjælp (ungeydelse). Det højeste beløb er 2 308 kr./måned (1).

Familietype 2. Enlig over 25 år uden børn. Berettiget til kontanthjælp.

Bruttokontanthjælp	110 628 Kr.
Børnefamilieydelse	0 -
Boligtilskud (BS: 5 609, BT: 2 987)	8 596 -
Samlet bruttoindkomst	119 224 -
Skat	26 952 -
Sociale bidrag (ATP i 6 måneder)	485 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	91 787 -
Bruttohusleje	37 396 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og boligudgift 54 391 kr.

Note: 90 % begrænsningen i forhold til tidligere nettoindkomst gælder ikke i dette tilfælde, ligesom der ikke er andre begrænsninger eller lofter, der reducerer den samlede ydelse.

Familietype 3. Enlig forsørger med 1 barn (4 år) modtager kontanthjælp, 2008.
Boligudgift som for enlig.

Bruttokontanthjælp	146 988 kr.
Børneydelser	35 112 -
Boligtilskud (BS: 16 796, BT: 0)	16 796 -
Samlet bruttoindkomst	198 896 -
Skat	41 125 -
Sociale bidrag (ATP efter 6 måneder)	485 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	157 286 -
Bruttohusleje	37 396 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje 119 890 kr.

Note. Boligudgiften (bruttohuslejen) er i dette tilfælde den samme som i tilfældet med den enlige kontanthjælpsmodtager uden børn. 90 % grænsen i forhold til tidligere indkomst (efter skat) er ikke relevant, da boligtillægget er 0. Den samlede ydelse (bruttokontanthjælp plus boligsikring) ligger under loftet for enlige forsørgere, og reduceres derfor ikke efter 6 måneder.

Familietype 3 med alternativ boligudgift.

Bruttokontanthjælp	146 988 kr.
Børneydelser	35 112 -
Boligtilskud (BS: 26 531, BT: 0)	26 531 -
Samlet bruttoindkomst	208 631 -
Skat	41 125 -
Sociale bidrag (ATP efter 6 måneder)	485 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	167 021 -
Bruttohusleje	51 420 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje 115 601 kr.

Note: Boligudgiften (bruttohuslejen) er i dette tilfælde beregnet ud fra gruppens (1 voksen og 1 barn) medianhusleje i huslejeundersøgelsen fra 1999. Også her er den samlede ydelse (bruttokontanthjælp plus boligsikring) under loftet for enlige forsørgere og reduceres derfor ikke efter 6 måneder.

Familietype 4. Ægtepar over 25 år (uden børn) modtager kontanthjælp, 2008. 300 timers regel opfyldt.
Boligudgift som for par med 1 barn.

Bruttokontanthjælp	214 272 kr.
Børnefamilieydelse	0 -
Boligtilskud (BS: 3 944, BS: 0)	3 944 -
Samlet bruttoindkomst	218 216 -
Skat	51 182 -
Sociale bidrag (ATP efter 6 måneder)	970 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	166 064 -
Bruttohusleje	52 589 -

Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje 113 475 kr.

Note: Boligudgiften (bruttohuslejen) er som for et par med 1 barn i dette tilfælde. Der er ingen 90 % begrænsning i forhold til tidligere indkomst, da boligtillægget er 0. Efter 6 måneder rammes loftet for ikke-forsørgere i relation til børn. Det betyder, at boligsikringen, som for de første 6 måneder var 657 kr. pr. måned, reduceres til 0. Den samlede ydelse (bruttokontanthjælp plus boligsikring) reduceres med boligsikringen efter 6 måneder.

Familietype 4 med alternativ boligudgift.

Bruttokontanthjælp	214 272 kr.
Børnefamilieydelse	0 -
Boligtilskud (BS: 3 331, BT: 0)	3 331 -
Samlet bruttoindkomst	217 603 -
Skat	51 182 -
Sociale bidrag (ATP efter 6 måneder)	970 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	165 451 -
Bruttohusleje	44 408 -
Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	121 043 kr.

Note: Boligudgiften (bruttohuslejen) er i dette tilfælde beregnet ud fra gruppens (2 voksne) medianhusleje i huslejeundersøgelsen fra 1999. Efter 6 måneder rammes loftet for ikke-forsørgere i relation til børn. Det betyder, at boligsikringen, som de første 6 måneder var 555 kr. pr. måned, reduceres til 0. Den samlede ydelse (bruttokontanthjælp plus boligsikring) reduceres med boligsikringen efter 6 måneder.

Familietype 5. Ægtepar over 25 år uden børn modtager starthjælp, 2008.
Boligudgift som for par med 1 barn.

Bruttostarhjælp	118 224 kr.
Børnefamilieydelse	0 -

Boligtilskud (BS: 7 888, BT: 0)	7 888 -
Samlet bruttoindkomst	126 112 -
Skat	14 120 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	111 992 -
Bruttohusleje	52 589 -
Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	59 403 kr.

Note: Boligudgiften (bruttohuslejen) er som for et par med 1 barn i dette tilfælde. Boligtillægget er 0, da grænsebeløbet (egenbetalingen) er større end nettohuslejen (bruttohuslejen minus boligsikring (BS)).

Familietype 5 med alternativ boligudgift.

Bruttostarhjælp	118 224 kr.
Børnefamilydelse	0 -
Boligtilskud (BS: 6 661, BT: 0)	6 661 -
Samlet bruttoindkomst	124 885 -
Skat	14 120 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	110 765 -
Bruttohusleje	44 408 -
Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	66 357 kr.

Note: Boligudgiften (bruttohuslejen) er i dette tilfælde beregnet ud fra gruppens (2 voksne) medianhusleje i huslejeundersøgelsen fra 1999. Boligtillægget er stadig 0.

Familietype 6. Enlig forsørger med 1 barn (4 år) modtager starthjælp. 2008.
Boligudgift som for enlig uden børn.

Bruttostarhjælp	89 112 kr.
Børnetilskud	35 112 -
Boligtilskud (BS: 16 796, BT: 0)	16 796 -
Samlet bruttoindkomst	141 020 -
Skat	18 754 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	122 266 -
Bruttohusleje	37 396 -
Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	84 870 kr.

Note: Boligudgiften (bruttohuslejen) er i dette tilfælde den samme som for den enlige uden børn. Det er forudsat, at flygtningen har været så længe i landet, at hun/han kan modtage børnetilskud (ordinært, ekstra og forudbetalt normalbidrag). Der er altså ikke tale om en 'initialsituation' (overgang fra ydelse som asylansøger til ydelse som flygtning), men at situationen som flygtning har været nogle år. For at se effekten af at have børn skal der sammenlignes med tilfældet under 7 'enlig modtager starthjælp'.

Familietype 6 med alternativ boligudgift.

Bruttostarhjælp	89 112 kr.
Børnetilskud	35 112 -
Boligtilskud (BS: 30 820, BT: 0)	30 820 -
Samlet bruttoindkomst	155 044 -
Skat	18 754 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	136 290 -
Bruttohusleje	51 420 -
Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	84 870 kr.

Note: Boligudgiften (bruttohuslejen) i dette tilfælde er beregnet ud fra gruppens (1 voksen 1 barn) medianhusleje i huslejeundersøgelsen fra 1999. Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at den marginale huslejeforhøjelse ved den dyrere bolig præcist dækkes af den højere boligsikring. I øvrigt som noten ovenfor.

Familietype 7. Enlig (uden børn) modtager starthjælp 2008.
'Sædvanlig' boligudgift for enlig.

Bruttostarhjælp	71 280 kr.
Børnetilskud	0 -
Boligtilskud (BS: 5 609, BT: 2987)	8 596 -
Samlet bruttoindkomst	79 876 -
Skat	11 803 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	68 073 -
Bruttohusleje	37 396 -
Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	30 677 kr.

Note: Tilfældet her er ikke en initialsituation (der modtages ikke engangshjælp). Det er direkte sammenligneligt med tilfælde 6 med henblik på at isolere 'børneeffekten'.

Familietype 7 med alternativ boligudgift (særlig lav husleje på 25 000 kr.).

Bruttostarhjælp	71 280 kr.
Børnetilskud	0 -
Boligtilskud (BS: 3 750, BT: 0)	3 750 -
Samlet bruttoindkomst	75 030 -
Skat	11 803 -
Sociale bidrag	0 -
Bruttoindkomst efter skat og sociale bidrag	63 227 -
Bruttohusleje	25 000 -
Bruttoindk. efter skat, soc. bidrag og bruttohusleje	38 227 kr.

Note: Sammenlignet med tilfældet ovenfor, så kompenserer det højere boligtillæg (boligsikring plus boligtillæg) små 40 % af huslejeforhøjelsen ved at gå fra den særligt lave til den sædvanlige husleje for en enlig.

Bilag til afsnit 7, Del II, Fordeling af beskæftigede personer på stillingstype og brancher. Starthjælpsflygtninge, kontanthjælpsflygtninge og alle beskæftigede.

Stillingskategorier

		Topledere og lønmodtager på højeste niveau	Lønmodtagere på mellemniveau	Lønmodtagere på grundniveau	Andre lønmodtagere	Lønmodtagere uden nærmere angivelse	I alt
2003	Starthj.gr.	2,6	0,0	16,2	26,7	54,5	100
	Kont.hj.gr.	3,7	1,0	33,3	20,1	41,8	100
	Arbejdsstyr.	15,2	17,1	40,4	8,3	18,9	100
2004	Starthj.gr.	2,6	0,6	25,3	27,7	43,7	100
	Kont.hj.gr.	3,0	1,0	35,5	21,8	38,7	100
	Arbejdsstyr.	15,8	17,5	40,8	8,6	17,3	100
2005	Starthj.gr.	2,4	1,5	32,5	31,3	32,3	100
	Kont.hj.gr.	3,7	2,0	42,3	25,4	26,6	100
	Arbejdsstyr.	15,6	17,8	40,1	8,8	17,7	100
2006	Starthj.gr.	3,0	1,4	36,3	29,4	29,9	100
	Kont.hj.gr.	3,4	1,9	42,3	28,2	24,3	100
	Arbejdsstyr.	15,7	17,6	39,3	8,8	18,6	100

Branchekategorier

		Landbrug, fiskeri og råstofudv.	Fremstil.	El-, gas-varme	Bygge-anlæg	Handel, reparation	Hotel, Restaurat.	Transport, post og telekomm.	Finans., forretnings-service	Off. adm., forsvar og socialsikring	Uopl.	I alt
2003	Starthj.gr.	6,1	22,5	0,0	2,9	12,5	15,7	3,6	26,1	10,4	0,4	100
	Kont.hj.gr.	3,8	33,0	0,0	2,3	15,3	14,5	3,2	17,9	9,8	0,2	100
	Arbejdsst.	3,5	15,4	0,5	6,2	15,1	2,9	6,3	13,5	36,0	0,5	100
2004	Starth.gr.	2,5	24,5	0,0	3,3	14,5	14,6	4,2	23,3	12,9	0,2	100
	Kont.hj.gr.	2,7	28,3	0,0	2,6	14,7	15,0	4,0	18,2	14,1	0,4	100
	Arbejdsst.	3,4	14,8	0,5	6,3	15,0	3,1	6,3	14,1	36,1	0,4	100
2005	Starthj.gr.	2,3	23,6	0,0	2,5	13,5	14,5	4,2	22,8	16,5	0,0	100
	Kont.hj.gr.	1,6	26,7	0,0	2,7	14,2	11,2	5,9	18,9	18,7	0,1	100
	Arbejdsst.	3,3	14,2	0,5	6,5	15,4	3,1	6,2	14,5	35,9	0,3	100
2006	Starthj.gr.	1,4	22,1	0,0	3,1	11,2	12,1	6,0	25,3	18,2	0,5	100
	Kont.hj.gr.	1,6	23,1	0,0	2,3	14,6	10,8	7,3	19,7	20,3	0,2	100
	Arbejdsst.	3,1	14,0	0,5	6,8	15,4	3,2	6,2	15,0	35,4	0,4	100

Referencer

Blauenfeldt, Mette, Henning Hansen og Adam Johansen. 2006. *Flygtninge på starthjælp*. København: Casa.

Hansen, Finn Kenneth. 2002. *Hvad koster det at leve? Standardbudget for familier*. København: CASA.

Huynh, Duy T., Marie Louise Schultz-Nielsen og Torben Tranæs. 2007. *Employment Effects of Reducing Welfare to refugees*. København: Rockwool Fondens Forskningsenhed.